

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ใน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเป็น แนวทางในการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาไทยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
4. บทบาทและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
5. ขอบข่ายการจัดการงานด้านบริหารการศึกษา 4 ด้าน ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์-ครุภัณฑ์ และด้านการจัดการ
6. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547
7. หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัด และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาไทยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

พรสวรรค์ เพชรแดง (2540 : 10) ระบุว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในการจัดการศึกษาอบรมให้แก่ประชาชนไว้ในหลายมาตรา กล่าวคือ

หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

การจัดการศึกษาอบรมของท้องถิ่น และเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีการกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ

หมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 289 วรรค 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและตามความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

มาตรา 289 วรรค 3 การศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย และเพื่อให้เป็นไปตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติไว้ จึงมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นบังคับใช้ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญกำหนด และมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2545 เรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญมากในประวัติศาสตร์การศึกษาของไทย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเหมือนกฎหมายแม่บททางการศึกษา ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญทางการศึกษาไว้เป็นกรอบของการปฏิรูปการศึกษาของไทยซึ่ง วิชัย ดันศิริ (2543 : 4) กล่าวถึงหลักของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่ามีดังต่อไปนี้

1. มุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาลดอคติชีวิตสำหรับประชาชนชาวไทยทั้งหมดโดยกำหนดให้เป็นสิทธิของชาวไทยจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี
2. มุ่งหมายที่จะปรับปรุงสังคมไทยให้เป็นสังคมเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ทุก ๆ ส่วนในสังคมสามารถจัดการศึกษาได้
3. มุ่งหมายที่จะยกคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของไทย ปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น โดยกำหนดมาตรการหรือยุทธศาสตร์ของการดำเนินงาน เพื่อเป็นเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 5 ประการคือ

3.1 ปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา เพื่อให้เกิดเอกภาพของนโยบายและการกำกับ โดยกระจายอำนาจหน้าที่ในการให้บริการการศึกษาไปยังสถานศึกษาทุกระดับเขตพื้นที่ของการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 จัดระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามแนวคิดใหม่ให้มีองค์กรอิสระเป็นผู้ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพมาตรฐาน

3.3 จัดระบบการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และการพัฒนาครู ตลอดชีวิตของความเป็นครู

3.4 จัดระบบการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.5 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และกำกับการศึกษาของรัฐ

รายละเอียดของหลักการและแนวทางเหล่านี้ปรากฏในหมวดต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมวด 78 มาตรา

วิชัย ดันศิริ (2543 : 33) ได้สรุปสาระสำคัญของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่งตามหมวดต่าง ๆ ไว้ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ เป็นหมวดที่สำคัญเพราะเป็นการสรุปย่อหลักการสำคัญของแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และกล่าวถึงความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการกำหนดกรอบของการดำเนินงานทั้งหมด

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย สิทธิของบุคคลซึ่งมีความบกพร่องของร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจน บุคคลซึ่งมีความสามารถ พิเศษ หมวดนี้ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชน สถาบันสังคม สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน และสถานประกอบการมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐในหลาย ๆ วิธี

หมวด 3 ระบบการศึกษา จัดไว้ 2 ระดับคือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับ หลังการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เรียกว่าอุดมศึกษาและในแต่ละระดับสามารถจัดในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีระบบการเทียบโอนผลการเรียนได้ ระหว่างรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนั้นในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตามที่กระทรวงฯ จะกำหนด

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กำหนดกระบวนการเรียนรู้ วิธีการประเมินผล ตลอดจนหลักสูตรแกนกลางของการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กับหลักสูตรท้องถิ่น ที่จะประสานสอดคล้องกันอย่างไร

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา จัดบทบาทหน้าที่ใหม่ของกระบวนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับเขตพื้นที่การศึกษาไว้ชัดเจน และรวมงานของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และมุ่งเน้นให้มหาวิทยาลัยเป็นอิสระ และในหมวดนี้ยัง กล่าวถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาด้วย ตลอดจนระบบ การบริหาร และการจัดการศึกษาของเอกชน

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาที่มีทั้งระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ให้มี สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ และขั้นตอนของการดำเนินงาน

หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีระบบและกระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีกองทุน สำหรับการพัฒนา ให้มีองค์กรวิชาชีพครูเพื่อดูแลการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีองค์กรกลาง บริหารงานบุคคล การกระจายอำนาจการบริหาร และระบบเงินเดือนครูตลอดจนกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา กล่าวถึงระบบการจัดสรร งบประมาณแบบใหม่ให้สถานศึกษา และแนวการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบบการพัฒนา และจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

นอกจากสาระสำคัญทั้ง 9 หมวดแล้ว ในบทเฉพาะกาล ยังระบุถึงการจัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษาและคณะกรรมการบริหารสำนักงาน เพื่อทำงานเฉพาะกิจ 3 ปี เพื่อเสนอรูปแบบและพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พระราชบัญญัติการบริหารงานบุคคล (ของครู) และเสนอแนะการปรับปรุง กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542

วิชช ดันศิริ (2543 : 52-56) อ้างถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่า ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและหลักการ การบริหารการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 1 บททั่วไป ว่าด้วย ความมุ่งหมายและหลักการ ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก

8.1 เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

องค์การยูนิเซฟ องค์การยูเนสโก ธนาคารโลก ร่วมกับรัฐบาลไทยจัดประชุมที่หาดจอมเทียน เมืองพัทยา เมื่อ พ.ศ.2532 ได้มีคำประกาศร่วมกันซึ่งเรียกว่า คำประกาศจอมเทียน มีคำสำคัญว่า Education for All และ All for Education ซึ่งอาจจะแปลได้ว่าการศึกษาเพื่อปวงชน และ ปวงชนเพื่อการศึกษา โดยคำว่า ปวงชน หมายถึง ประชาชนทั้งหมดในประเทศ

8.2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

คือ หลัก All for Education กำหนดสิทธิของประชาชนที่จะจัดการศึกษาระดับพื้นฐานและยังวางเงื่อนไขให้องค์กรชุมชนองค์กรต่าง ๆ ในสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตลอดจนการกำหนดแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีของการสื่อสารเพื่อการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

8.3 การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

คุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูป หลักการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

9.1 มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

9.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9.3 มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

9.4 มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

9.5 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

9.6 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

นอกจากนี้ หมวด 2 ซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาเป็นการวางพื้นฐานไปสู่การที่จะให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามมาตรา 8 วงเล็บ 2 ดังนี้

มาตรา 10. การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษนั้น ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้

14.1 การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่ง อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

14.2 เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมาย กำหนด

14.3 การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมาย กำหนด

วิชัย ดันศิริ (2543 : 83-85) ระบุว่า นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐนั้นยังมีแนวคิดหลักคือการสร้างเอกภาพขององค์กรกำหนดนโยบายมาตรฐาน การศึกษา ตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ในการบริหารและการจัดการศึกษา เช่น

มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงาน การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

ในส่วนของการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษานั้น ได้กำหนดไว้ในส่วนที่ 2 และ 3 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังรายละเอียดดังนี้

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ ตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ กำหนดสิทธิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ แต่วางเงื่อนไข เรื่องความพร้อม ความเหมาะสมไว้ด้วย ซึ่งมีหลักเกณฑ์การพิจารณาเรื่องความเหมาะสมไว้

มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้ง การเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างความสัมพันธ์ของกฎหมายหลักที่กำหนดกรอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: กล้า ทองขาว . (ออนไลน์. นปป : 13)

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นตัวเร่งที่สำคัญในการพัฒนาที่สำคัญของชาติ โรงเรียนในรูปแบบปัจจุบันได้จัดตั้งขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2414 โรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ทำการสอนหนังสือและเลข เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความรู้ความสามารถเพื่อจะเข้ารับราชการได้ โรงเรียนนี้ต่างกับโรงเรียนวัดที่เคยมีมาก่อน โดยมีสถานที่เล่าเรียนจัดไว้โดยเฉพาะ มีฆราวาสเป็นครูและทำการสอบตามเวลาที่กำหนด วิชาที่สอบมี ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และวิชาอื่น ๆ ที่ไม่เคยสอนในโรงเรียนแผนโบราณ

นับตั้งแต่การสร้างโรงเรียนหลวงแห่งแรก การศึกษาก็ได้ขยายตัวออกไปตามลำดับภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์ในสมัยการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ทุกรัชกาล นอกจากโรงเรียนประถมและมัธยมแล้ว ก็ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนอาชีพ โรงเรียนทหาร โรงเรียนฝึกหัดครู และสถานศึกษาขั้นสูงหรืออุดมศึกษา เพื่อให้รองรับความต้องการด้านสังคมของสังคมไทยยุคต่อมาได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ก็ได้ดูแลและส่งเสริมการศึกษาของประชาชนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education) เป็นคำที่มีความหมายหลากหลาย ในสหรัฐอเมริกา การศึกษาพื้นฐานหมายถึง การสอนให้มีทักษะในการสื่อสาร คิดคำนวณ และเข้าสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณเป็น สามารถค้นคว้าหาความรู้ต่อไปได้ รู้จักโลกแห่งการงาน หน่วยสวัสดิการสังคม ทำงานกับนายจ้างได้ รู้จักการบริโภคที่เหมาะสม รู้จักการปรับปรุงสุขภาพ ตามความหมายนี้มุ่งถึงการศึกษาเบื้องต้นเป็นสำคัญ องค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นศูนย์รวมของนานาชาติในด้านการศึกษา กมล สุกประเสริฐ (ออนไลน์. 2540 : 3) ได้ให้คำนิยามการศึกษาพื้นฐานไว้ว่า การศึกษาสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ให้มีโอกาสได้เรียนความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต ปลูกฝังให้เกิดความอยากเรียนอยากรู้ มีทักษะในการเรียนด้วยตนเอง รู้จักถาม สังเกต วิเคราะห์ ตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น ในที่ประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All : WCEFA) ซึ่งจัดขึ้นที่โรงแรมจอมเทียนประเทศไทย เมื่อปี 1990 ที่ประชุมพอใจที่จะใช้คำว่า การตอบสนองความต้องการทางการเรียนขั้นพื้นฐาน (Meeting Basic Learning Needs) มากกว่าการใช้ชื่อว่า การศึกษาพื้นฐาน (Basic Education) ซึ่งอย่างไรก็ตามต่อ ๆ มาคำว่า ความต้องการ

เรียนรู้ขั้นพื้นฐาน (Basic Learning Needs) กับคำว่า การศึกษาพื้นฐานก็ได้มีการนำไปใช้แทนกันอยู่บ่อย ๆ ในการประชุมครั้งนั้น จึงได้มีการนิยามศัพท์ 2 คำไว้ดังนี้

ความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน (Basic Learning Needs) หมายถึง ความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่จำเป็นสำหรับบุคคลเพื่อความอยู่รอด ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ต่อเนื่อง

การศึกษาพื้นฐาน (Basic Education) หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการเรียนการสอนในระดับต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานให้แก่การเรียนรู้ขั้นต่อไป เช่นการศึกษาสำหรับเด็กวัยเริ่มต้น การศึกษาระดับประถม การสอนให้รู้หนังสือ ทักษะความรู้ทั่วไป ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ ในบางประเทศ การศึกษาขั้นพื้นฐานยังขยายขอบเขตไปถึงระดับมัธยมด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานมิได้หมายความจำกัดอยู่เฉพาะการศึกษาชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นต้นเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่มีโอกาสได้เข้าเรียนด้วย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (ออนไลน์ : 1) แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กล่าวไว้ในหมวดที่ 3 แนวนโยบายการศึกษาว่า ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน รัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น ข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าทางราชการไทยได้ถือว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานมีขอบเขตครอบคลุมถึงการศึกษาระดับมัธยมด้วย พรสวัสด์ เพชรแดง (2540 : 10) กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ระบุไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคล ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานมีขอบเขตขยายถึงการศึกษาระดับมัธยมปลายซึ่งใช้เวลาเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา สิบสองปี ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวข้องกันบนนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540
2. แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)
4. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544)
5. แผนพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมในช่วงแผนพัฒนาฯระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)
6. พระราชบัญญัติประถมศึกษาพุทธศักราช 2523

7. พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นได้พบสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษาพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาพื้นฐาน

ทักษิณ ชินวัตร (ออนไลน์. 2548 : 4) ได้ให้ถ้อยแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ 2 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2548 ว่า รัฐบาลจะปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำไปสู่สังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เพื่อนำประเทศไปสู่โครงสร้างที่มีความสมดุลมั่นคงยั่งยืน และยังสามารถให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเป็นหนึ่งในนโยบายเก้าประการ ที่รัฐบาลให้ถ้อยแถลงกับรัฐสภา คือ นโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ทักษิณ ชินวัตร (ออนไลน์. 2548 : 6) รัฐบาลจะสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาให้มีความรู้และจริยธรรมเริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยให้ความสำคัญแก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ครอบครัวที่อบอุ่น และสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดด้วยการปลูกฝังความรู้ที่ทันโลก และคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทย สร้างความเข้าใจให้แก่พ่อแม่ถึงวิธีการดูแลบุตร ที่ถูกต้องตามระดับการพัฒนาของสมองด้วยหน่วยบริการเคลื่อนที่เข้าถึงตัว ซึ่งเรียกว่า คาราวานเสริมสร้างเด็ก นอกจากนี้ รัฐบาลยังจะเร่งรัดการปฏิบัติการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนทุกรูปแบบ สำหรับผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงคุณค่าของลักษณะเฉพาะและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รัฐบาลจะส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหนังสืออย่างจริงจังตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิต เพื่อรองรับสังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้ พัฒนาทักษะและการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในช่วงวัยทำงานอย่างเป็นระบบ และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพของแรงงาน เยาวชนไทยทุกคนจะได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างน้อย 12 ปี รัฐบาลจะจัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (Income Contingency Loans : ICL) สนับสนุนการศึกษาของเยาวชนตั้งแต่ ปวช. ถึง อุดมศึกษา โดยรัฐจะให้โอกาสในการศึกษาก่อนและผ่อนชำระเมื่อมีรายได้

รัฐจะเร่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาความรู้ เป็นสังคมที่ประชาชนมีความสุข สนุกสนานกับการหาประสบการณ์และความรู้ใหม่ๆ รัฐบาลจะร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อสร้างแหล่งบริการองค์ความรู้ให้กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอย่างสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น เช่น ระบบห้องสมุดที่ทันสมัย อุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา

คนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งจะดำเนินการเชื่อมเครือข่ายความรู้ของทุกโรงเรียนเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้รัฐจะพิจารณาสิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างเต็มที่ให้แก่ภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการเหล่านี้

จากนโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่ประกาศต่อรัฐสภามีหลายประการที่กำลังดำเนินการอยู่แล้ว ตามรัฐธรรมนูญที่กำหนด และหลายประการที่เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากรัฐบาลชุดที่ผ่านมา และมีอยู่อีกหลายประการที่กำลังจะกำหนดเพื่อเป็นแผนการดำเนินงานต่อไปในอนาคตและบางส่วนเป็นการต่อยอดจากที่ดำเนินการไปแล้ว

1.1.1 สิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พรสวรรค์ เพชรแดง. (2540 : 10) ระบุว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ระบุไว้ในมาตรา 43 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

กมล สุกประเสริฐ และคณะ (ออนไลน์. 2540 : 3) กล่าวว่ารัฐมีหลักความเชื่อพื้นฐานว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการ พัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะมาถึง และเชื่อว่าการศึกษาที่จะเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย รัฐตระหนักว่าการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็วนั้น ได้ดีเท่าที่ควร และมีหลักการสำคัญ 4 ประการคือ

1. การสร้างความเจริญอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจ และคุณธรรม
2. การใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
3. การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่
4. ความสมดุลระหว่างการพึ่งพาอาศัยกันกับการพึ่งตนเอง

ด้วยความมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคคลทั้งในด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม ให้สมดุลกลมกลืนกัน โดยที่จะเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในรูปแบบต่างๆ และกำหนดการศึกษาคตามแนวระบบโรงเรียนไว้เป็น 4 ระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา การศึกษาระดับก่อน

ประถมศึกษา มิได้กำหนดไว้เป็นการศึกษาภาคบังคับ เช่นระดับประถมศึกษาที่ความยาว 6 ปี แต่เนื่องจากการศึกษาระดับนี้มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนของเด็ก แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ก็ได้กำหนดแนวนโยบายในข้อ 3 เอาไว้ว่า ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา และได้ระบุไว้ในหมวดที่ 3 ข้อ 5 ถึงการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับมัธยมว่า ให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน รัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปวงชนอย่างทั่วถึงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น

1.1.2 การบังคับเข้าเรียนและการจัดแบบให้เปล่า

กมล สุคประเสริฐ และคณะ (ออนไลน์. 2540 : 4-5) ได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และ มาตราที่ 43 การเข้ารับการศึกษาพื้นฐาน รัฐจะไม่เก็บค่าใช้จ่าย และในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 มาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปดส่งเด็กนั้นเข้าเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้าเว้นแต่เป็นผู้สอบได้ชั้นประถมปีที่หกตามหลักสูตร หรือหลักสูตรอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ได้ระบุในหมวด 3 ข้อ 4 ไว้ว่า สถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นบริการแบบให้เปล่า

1.1.2.1 หน้าที่ในการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ มีกล่าวไว้ในมาตรา 69 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2533

1.1.2.2 การจัดการศึกษาภาคบังคับแบบให้เปล่า มีกล่าวไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 (เลิกใช้แล้ว) และข้อ 4 หมวด 3 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่มีข้อที่ควรสังเกตว่า พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 มิได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาภาคบังคับแบบให้เปล่าแต่อย่างใด

1.1.2.3 จำนวนปีตามหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ มาตรา 6 ของพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ได้กำหนดชั้นการศึกษาภาคบังคับไว้ถึงชั้นประถมปีที่ 6 แต่ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี (ไม่กำหนดว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ) ในขณะเดียวกัน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กำหนดไว้ในหมวด 3 ข้อ 5 ให้การศึกษาระดับมัธยมเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชน (ไม่ได้กล่าวว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ)

1.1.2.4 อายุของผู้อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ มีระบุไว้ในเอกสารฉบับเดียวคือ พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่า เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปด จะต้องเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า (เว้นแต่จะสอบไล่ได้ชั้นประถมปีที่ 6 ก่อน)

1.1.3 การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (ออนไลน์ : 1) ระบุว่า พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 มาตรา 8 ได้กำหนดไว้ว่า เด็กที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

- 1.1.3.1 ความบกพร่องในทางร่างกายและจิตใจ
- 1.1.3.2 เป็นโรคติดต่อกันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 1.1.3.3 ต้องหาเลี้ยงผู้ปกครองซึ่งทุพพลภาพ ไม่มีหนทางหาเลี้ยงชีพและไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดูแทน
- 1.1.3.4 มีความจำเป็นอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีตาม (3.) ถ้าผู้ปกครองซึ่งทุพพลภาพมีเด็กซึ่งต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาพร้อมกันหลายคน ให้ยกเว้นเพียงหนึ่งคน ต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวง ตามความใน พ.ร.บ. ข้างต้นขยายความว่า โรคที่อาจขอยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียนได้แก่ โรคเรื้อนและวัณโรคในระยะอันตราย ส่วนความจำเป็นที่อาจขอยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียน ได้แก่ อยู่ห่างจากโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนให้เปล่าตามเส้นทางคมนาคมเกิน 3 กิโลเมตรหรือมีอุปสรรคต่อการเดินทาง เช่น สภาพภูมิประเทศเป็นป่าภูเขาและแม่น้ำ

1.1.4 การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พรสวรรค์ เพชรแดง (2540 : 10,72) ระบุว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาไว้ใน มาตรา 43 ดังนี้ การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติและได้กล่าวไว้ในมาตรา 289 อีกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และ 81 ทั้งนี้ตามที่

กฎหมายบัญญัติ ที่ว่าไม่ขัดต่อมาตรา 43 ก็คือ การมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ส่วนมาตรา 81 ก็คือ แนวทางในทางจัดการศึกษา เช่น ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ

กมล สุคประเสริฐ และคณะ (ออนไลน์. 2540 : 5) กล่าวว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กล่าวถึงหมวดที่ 3 ข้อ 17 ไว้ดังนี้ ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาภายในของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคคลและองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจไว้ด้วย แต่ได้ขยายความไว้ว่า นอกจากกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นแล้ว ยังต้องกระจายอำนาจให้สถานศึกษาด้วย แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กำหนดนโยบายการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความพยายามที่รัฐจะขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเดิม 6 ปี ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับประถมศึกษาและเป็นการศึกษาภาคบังคับ ออกไปสู่ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้กำหนดไว้เป็นสองตอน ตอนละ 3 ปี คือมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบงานและอาชีพตามควรแก่วัย การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือเพื่อให้เพียงพอแก่การประกอบงานและอาชีพที่ตนถนัด ทั้งอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบงาน และอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข สำหรับแนวทางการจัดการศึกษานั้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้เสนอแนะเอาไว้ในเรื่องการจัดเครือข่ายการเรียนรู้ และบริการการศึกษาเพื่อป้องกัน ขยายบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด และความสามารถพิเศษของผู้เรียน เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทห่างไกล ในเขตชุมชนแออัดในเมือง เขตภูเขาและชายแดน รวมทั้งเด็กที่ต้องย้ายถิ่นตามพ่อแม่ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพ สามารถได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา ทั้งถึง ปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการรับเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา เพื่อกระจาย

โอกาสในการเข้ารับการศึกษาให้เป็นธรรม และสิ่งสำคัญยิ่งในขณะนี้ คือมาตรา 43 แห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นับเป็นนิมิตหมายที่ดียิ่งที่ประชาชนจะได้ทราบเจตนารมณ์ของรัฐที่หวังจะยกระดับคุณภาพของประชาชนให้ทัดเทียมกับอารยประเทศทั้งหลายอย่างสำนึกในความรับผิดชอบ นอกจากนั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543 : 23) ยังได้พูดถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ว่าได้กำหนดระบบการศึกษาไว้ 3 ระบบ คือ

1. การศึกษาในระบบ
2. การศึกษานอกระบบ
3. การศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการหลักสูตร ระยะเวลาการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาไว้แน่นอน ซึ่งจัดการอยู่โดยทั่วไป

การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การวัดประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือ แหล่งความรู้อื่น ๆ และสถานศึกษานั้นจะจัดในรูปแบบใดก็ได้หรือจะจัดทั้งสามแบบก็ได้

ทักษิณ ชินวัตร (2548 : 27) กล่าวในการเป็นประธานเปิดศูนย์อุทยานการเรียนรู้ (Thailand Knowledge Park หรือ TK park) ว่า ก่อนที่จะเป็นอุทยานการเรียนรู้ รัฐบาลได้ตั้งสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) เพื่อจะปฏิรูปการเรียนรู้ของสังคมไทยในรูปแบบต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการเป็นราชการ เพราะโลกข้างหน้าเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ นอกจากนั้น นายกรัฐมนตรียังกล่าวอีกว่า อุทยานการเรียนรู้จะช่วยให้เด็กค้นหาตัวเองเจอตั้งแต่อายุน้อยเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้เด็กๆ ได้เห็นและได้รู้ ทำให้เกิดการคิดค้นหาตัวเองเจอ และเกิดพลังทางความคิด เพื่อสร้างให้คนไทยมีความรู้ กล้าคิดกล้าแสดงออก และชอบที่จะเรียนรู้มีความทันสมัยทันเหตุการณ์ต่อโลกโดยไม่ทิ้งความเป็นไทย

เราจะเห็นได้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัยกำลังได้รับการการพัฒนา ทางทิศทางการจัดแหล่งเรียนรู้และจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการแตกต่างกับในอดีตที่ผ่านมา

นอกจากนั้นยังมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในส่วนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 25454 – 2549) สภาปฏิภัส (2545 : 13) ระบุไว้ว่า ข้อ 3.1 ส่วนวัตถุประสงค์ (4) เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของ คนไทยในการพึ่งพาตนเองให้ได้รับโอกาสในการศึกษา และบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและ ทั่วถึง ข้อ 3.2 ในส่วนของเป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิตกำหนดไว้ดังนี้ (2) ยกระดับคุณภาพ ชีวิตให้ประเทศไทยมีโครงสร้างประชากรที่สมดุล และขนาดครอบครัวที่เหมาะสม โดยรักษา แนวโน้มการเจริญพันธ์ของประชากรให้อยู่ในระดับทดแทนอย่างต่อเนื่อง คนไทยมีสุขภาพดีมี คุณภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีคุณธรรมมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม และได้จัดลำดับ ความสำคัญของการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของแผนในส่วนของพัฒนาคุณภาพคน และ การคุ้มครองทางสังคมในส่วนของการศึกษาและระบบสุขภาพไว้ในลำดับที่ 3 ของความสำคัญใน การพัฒนาประเทศโดยกำหนดไว้ในส่วนของพัฒนาคุณภาพของคน ที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้อยู่ 3 ประการคือ

1. ให้ประชาชนมีการศึกษาโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 9 ปี ในปี 2549
2. เพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกระดับให้ได้มาตรฐาน
3. ยกระดับการศึกษาของแรงงานไทยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 50 ของกำลังแรงงานในปี 2549

โดยสรุปการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรในชาติ ให้สูงขึ้น ประเทศชาติจะพัฒนาเจริญรุ่งเรืองมากเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพมาตรฐานของ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะประชากรส่วนใหญ่ ยังสำเร็จการศึกษาเพียงระดับการศึกษา ภาคบังคับที่รัฐบาลจัดแบบให้เปล่าเท่านั้น

3. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

3.1 ท้องถิ่น (Local)

ท้องถิ่นมิใช่กันหลายความหมายขึ้นอยู่กับเรื่องที่ศึกษา ความเข้าใจและความหมาย ต่าง ๆ จะบ่งชี้ไปตามกระบวน และสาระในเรื่องที่ศึกษานั้น ๆ ในด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ คำว่า ท้องถิ่น มีความหมายค่อนข้างเฉพาะเจาะจงและชัดเจน อย่างเช่น คำว่า การปกครองท้องถิ่น จะตรงกับคำว่า Local Government พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ระบุ

รูปแบบการปกครองท้องถิ่นไว้ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็น 4 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และราชการส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดให้ การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับจะต้องมาจากประชาชนโดยตรง

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525-2539 (2525-2539 : 385) ได้ให้ความหมาย ท้องถิ่นว่า หมายถึง ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ และท้องที่ หมายถึงตำบล แขวง เขตแดน ที่อยู่ใน การปกครองของอำเภอหนึ่งๆ

สรุปได้ว่า ท้องถิ่นใดๆ ย่อมหมายถึงอาณาเขตๆ หนึ่งที่มีเขตแดน ประชากร อาศัยอยู่ร่วมกันพื้นที่อาจจะมียุทธศาสตร์หรือใหญ่แตกต่างกัน โดยไม่มีกำหนดไว้เฉพาะเจาะจง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่ง พระสวสดี เพชรแดง (2540 : 16) ระบุว่า มาตรา 78 บัญญัติให้รัฐต้องทำการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นให้พึ่งตนเองได้ และตัดสินใจในกิจการที่ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้เองนอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นเอาไว้ในหมวด 9 รวมไว้ถึง 9 มาตราด้วยกัน เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะพบว่า เป็นบทบัญญัติในลักษณะเป็นการกระจายอำนาจ (Decentralization) การปกครองให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ค่อนข้างสมบูรณ์ตามหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในประเทศต่างๆ

ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2542 : 98) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครองว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการปกครองประเทศที่รัฐจะมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้กับองค์กรอื่น นอกจากองค์กรส่วนกลาง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยให้ความอิสระ (Autonomy) ในการดำเนินการและจัดการ และไม่อยู่ในการบังคับบัญชาจากส่วนกลาง แต่จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแล (Tutelle) ของส่วนกลาง

การกระจายอำนาจการปกครองประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ มีการแยกหน่วยงานออกไปเป็นองค์กรนิติบุคคลอิสระจากส่วนกลาง มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น มีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง มีเจ้าหน้าที่ของตนเอง และประการสุดท้าย คือ มีงบประมาณและรายได้เป็นของตนเอง การกระจายอำนาจปกครอง จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ การกระจายอำนาจของพื้นที่และการกระจายอำนาจทางกิจการ

1. การกระจายอำนาจทางพื้นที่ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การกระจายอำนาจของเขตแดน เน้นความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเห็นว่าหากเจ้าหน้าที่ที่ทำการบริหารหรือปกครองท้องถิ่น ได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลาง ก็จะเป็นการปกครองแบบรวมอำนาจ (Centralization) ไม่ใช่

การกระจายอำนาจ (Decentralization) ดังนั้น การกระจายอำนาจทางพื้นที่จึงต้องมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเลือกตั้งผู้บริหาร มีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่เป็นอิสระจากส่วนกลางไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของส่วนกลาง แต่จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง

2. การกระจายอำนาจทางกิจการ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า การกระจายอำนาจทางบริการ เป็นการกระจายอำนาจโดยมอบกิจการสาธารณะอย่างใดอย่างหนึ่งให้องค์กร ซึ่งไม่ได้อยู่ในสังกัดของส่วนกลาง รับผิดชอบด้วยเงินทุน และเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั้น บริการสาธารณะที่นำมาจัดทำ อาจจะเป็นการบริการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม กีฬา หรือวัฒนธรรม วิธีการกระจายอำนาจทางกิจการนี้ไม่ใช่การกระจายอำนาจปกครอง แต่เป็นการ มอบ ให้องค์การของรัฐบาลไปจัดทำบริการสาธารณะโดยแยกออกมาเป็นนิติบุคคลต่างหาก จากรัฐ มีทรัพย์สินของตนเองและมีผู้บริหารของตนเอง โดยนิติบุคคลกระจายอำนาจนี้จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐเช่นกัน

3.2 การกระจายอำนาจหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญประเทศไทย ได้มีการจัดระเบียบการปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดินใหม่ ในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ขึ้น กำหนดให้มีการจัดระเบียบบริหารออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การบริหารราชการส่วนกลาง
2. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค
3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบราชการบริหารเช่นนี้เป็นการนำหลักการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นมาใช้อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้นใช้บังคับ

3.3 การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

ในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 ขึ้นใช้แทน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2499 ขึ้นใช้

บังคับ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดเพิ่มการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้นอีกรูปแบบหนึ่ง ในครั้งนี้จึงเกิดการปกครองในรูปแบบ สภาตำบล ขึ้น โดยมีแนวคิดมาจากการที่ การปกครองท้องถิ่นที่ตำบล หมู่บ้าน ยังไม่มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเจริญพอจะยกระดับขึ้นเป็น การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลได้ ดังนั้นการจะพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นจึง จำเป็นจะต้องฝึกสอนและให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสร่วมฝึกปฏิบัติด้วย

อุดม เขวกังค. (2545 : 21) ระบุว่ากระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่ง ที่ 222/2499 ให้จัดตั้ง สภาตำบลขึ้น และในปีเดียวกันนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้น ให้มี ฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ได้มีการจัดรูปแบบการบริหารงานในตำบลใหม่ กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งที่ 275 / 2509 ยกเลิกคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 โดยปรับปรุงสภาตำบลที่เคยกำหนดแยกเป็นฝ่ายสภา และฝ่ายบริหารเปลี่ยนเป็นรูปแบบการบริหารในรูปคณะกรรมการ เรียกว่าคณะกรรมการสภาตำบล

ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ขึ้น ยกเลิกหน่วยการปกครองแบบองค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบลเดิม เปลี่ยนเป็น สภาตำบล มีคณะกรรมการสภาตำบลที่มีกำนันเป็นประธาน มีผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำ ตำบล และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากคัดเลือกตั้งของราษฎรหมู่บ้านละ 1 คน เป็นกรรมการ ซึ่ง รูปแบบคณะกรรมการสภาตำบลใหม่นี้คล้ายคลึงกับคณะกรรมการสภาตำบลตามคำสั่ง กระทรวงมหาดไทย 275/2509 ต่อมา ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ขึ้นใช้บังคับโดย เหตุผลหลักในการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากสภาตำบลตาม ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลจึงไม่สามารถ บริหารและดำเนินกิจการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพกฎหมายฉบับนี้ยังคงใช้บังคับอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

3.4 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นพ.ศ.2542

โกวิทย์ พวงงาม (2546 : 10-15) กล่าวถึง นโยบายกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติที่กำหนดเป็นนโยบายและหลักการที่สำคัญ ของรัฐในการกระจายอำนาจ ดังนี้

1. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภคตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ

2. ความเป็นอิสระของท้องถิ่น ภายใต้ข้อบังคับ มาตรา 1 (มาตรา 1 ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักร อันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้) รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (มาตรา 282)

3. สิทธิจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 283 วรรคแรก)

4. ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนด นโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และอำนาจหน้าที่ตนเองโดยเฉพาะ (มาตรา 284 วรรคแรก)

5. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.1 อำนาจหน้าที่ การกำหนดอำนาจ หน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ (มาตรา 284 วรรคสอง)

5.2 การพัฒนาการกระจายอำนาจของรัฐ ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ที่มีสาระเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ การจัดสัดส่วนภาษีอากร และการมีคณะกรรมการทำหน้าที่ดังกล่าว (มาตรา 284 วรรคสาม)

5.3 การกำกับดูแล การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้ (มาตรา 283 วรรคสอง)

6. โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 285)

6.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

6.2 สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

6.3 คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

6.4 การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

6.5 สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

6.6 คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้

7. การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่า สามในสี่ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกหรือผู้บริหารนั้น พ้นจากตำแหน่ง ต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (มาตรา 286)

8. การริเริ่มเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ (มาตรา 287)

9. การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น

9.1 การแต่งตั้งและให้พ้นจากตำแหน่ง การให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น (มาตรา 288 วรรคแรก)

9.2 คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วย 3 ฝ่ายที่มีจำนวนเท่ากันคือ ผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 288 วรรคสอง)

9.3 การบริหารงานบุคคล การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษพนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 288 วรรคสาม)

10. หน้าที่ต่อศิลปะ จารีตประเพณีท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (มาตรา 289 วรรคแรก)

11. สิทธิการจัดการศึกษาและการฝึกอาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิ

ที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดกับมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย (มาตรา 289 วรรคสอง และวรรคสาม)

12. การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 290)

12.1 การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่

12.2 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

12.3 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใด นอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกษม สรศักดิ์เกษม (2543 : 125-126) กล่าวถึงการตรากฎหมายดังกล่าวและมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา

2. กำหนดการจัดระบบการบริการสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3. ปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากร และรายได้ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ

4. กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ประสานการถ่ายโอนข้าราชการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดอำนาจและหน้าที่ การจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน เงินงบประมาณที่ราชการส่วนกลางโอนให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวข้างต้น

6. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจการอนุมัติหรือการอนุญาต ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องขออนุมัติหรือขออนุญาต ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสะดวก รวดเร็วในการให้บริการประชาชน และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย นั้น ๆ

7. เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร การงบประมาณและการรักษาวินัยทางการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. เสนอแนะการตราพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรี

9. เรงรัดให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

10. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง

11. พิจารณาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความจำเป็น

12. เสนอแนะและจัดระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

13. เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่น่าปรากฏว่า ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจไม่ดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

14. เสนอรายงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

15. ออกประกาศกำหนดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

16. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

3.5 แผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เกษม สรศักดิ์เกษม. (2543 : 139-142) กล่าวถึงมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่า ให้ดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

1. ให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจทำให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในกำหนดเวลาดังนี้

1.2 ภารกิจที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

1.3 ภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

1.4 ภารกิจที่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

2. กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน โดยในระยะแรกอาจกำหนดภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แตกต่างกันได้ โดยให้เป็นไปตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งต้องพิจารณาจากรายได้และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำนวนประชากร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตลอดจนคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินระยะเวลา สิบปี

3. กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ให้รัฐทำหน้าที่ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

4. กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2544 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบ และในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2549 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาล ในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบห้า ทั้งนี้ โดยการเพิ่มสัดส่วนตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการให้บริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และโดยการจัดสรรสัดส่วนที่จำเป็นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย

5. การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนให้เป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา 31 ในการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้ามีกฎหมายใดบัญญัติไว้ในลักษณะที่เป็นผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่อาจดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ได้ด้วยตนเองหรือมีลักษณะเป็นการซ้ำซ้อนกับการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน และคณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้น ให้คณะกรรมการรายงานต่อรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการให้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวต่อไป

มาตรา 32 ให้คณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. กำหนดรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละรูปแบบจะต้องกระทำ โดยในกรณีใดเป็นอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของรัฐหรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน ให้กำหนดแนวทางวิธีปฏิบัติเพื่อประสานการดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

2. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการในการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรให้เพียงพอแก่การดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐในการให้บริการสาธารณะเป็นส่วนรวมด้วย

3. รายละเอียดเกี่ยวกับการเสนอให้แก้ไขหรือจัดให้มีกฎหมายที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. จัดระบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดนโยบายและมาตรการการกระจายบุคลากรจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค ไปสู่ส่วนท้องถิ่น โดยการสร้างระบบการถ่ายเทกำลังคนสู่ท้องถิ่น และ สร้างระบบความก้าวหน้าสายอาชีพที่เหมาะสม

แผนปฏิบัติการตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดรายละเอียดวิธีปฏิบัติ และกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจนด้วย

มาตรา 33 เมื่อคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการตามมาตรา 32 แล้ว ให้เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ แล้วรายงานต่อรัฐสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับต่อไป

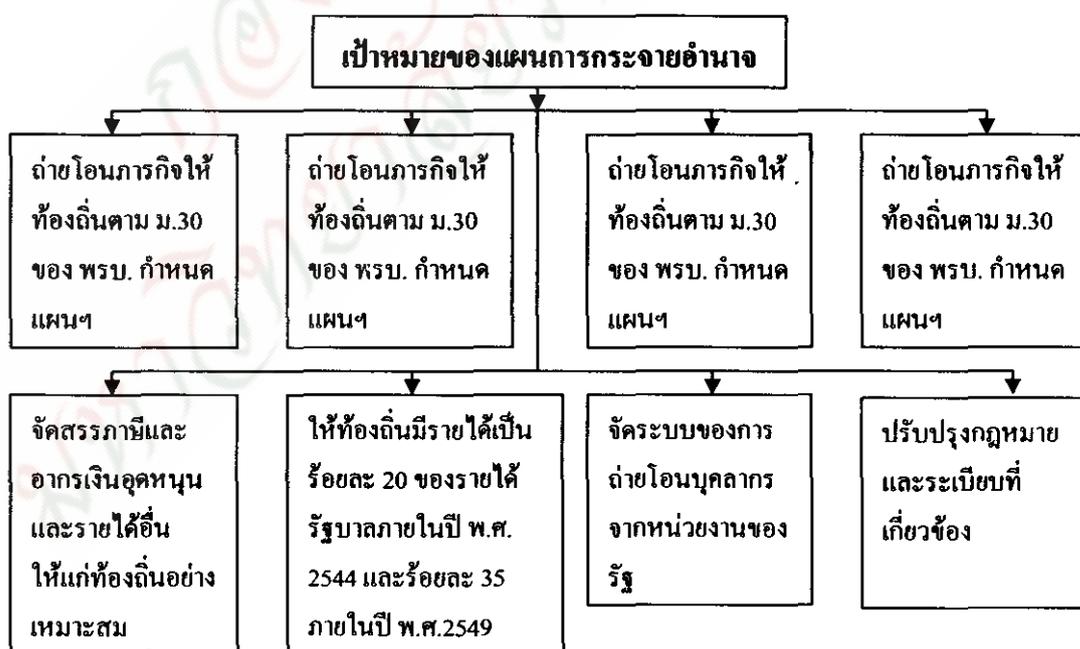
แผนปฏิบัติการที่ประกาศใช้บังคับตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการนั้น

ในกรณีที่สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างที่แผนปฏิบัติการใช้บังคับคณะกรรมการอาจดำเนินการปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นได้

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการและรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกปี ในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ ให้คณะกรรมการรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบปัญหาและอุปสรรคและแนวทางแก้ไขด้วย

มาตรา 34 ให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนการกำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดสรรรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายหลังจากที่ได้ดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปแล้ว โดยต้องพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่หรือวันที่มีการจัดสรรรายได้ ทั้งนี้จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอำนาจและหน้าที่ และการจัดสรรรายได้ เพื่อกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนภูมิที่ 2 แสดงเป้าหมายของแผนกระจายอำนาจ

ที่มา : โกวิทช์ พวงงาม (2546 : 39)

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรท้องถิ่นให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ อย่างแท้จริงและมีขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดไว้ อย่าง ชัดเจนอีกด้วย

4. บทบาทและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2545 : 149) กล่าวถึงองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้ง ขึ้น โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งได้บัญญัติถึง หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ใน มาตรา 40 ว่าสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่ รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ปีละ 150,000 บาท หรือ ตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ อาจจัดตั้ง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 40 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 44 โดยให้สภาตำบลที่ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล พ้นจากสภาพแห่ง สภาตำบลนับแต่วันที่ ได้มีประกาศจัดตั้ง ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 51 แห่งกฎหมายว่าด้วย สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้ทำโดยประกาศของ กระทรวงมหาดไทยที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งจะต้องระบุชื่อ และเขตขององค์การบริหาร ส่วนตำบลไว้ในประกาศด้วย

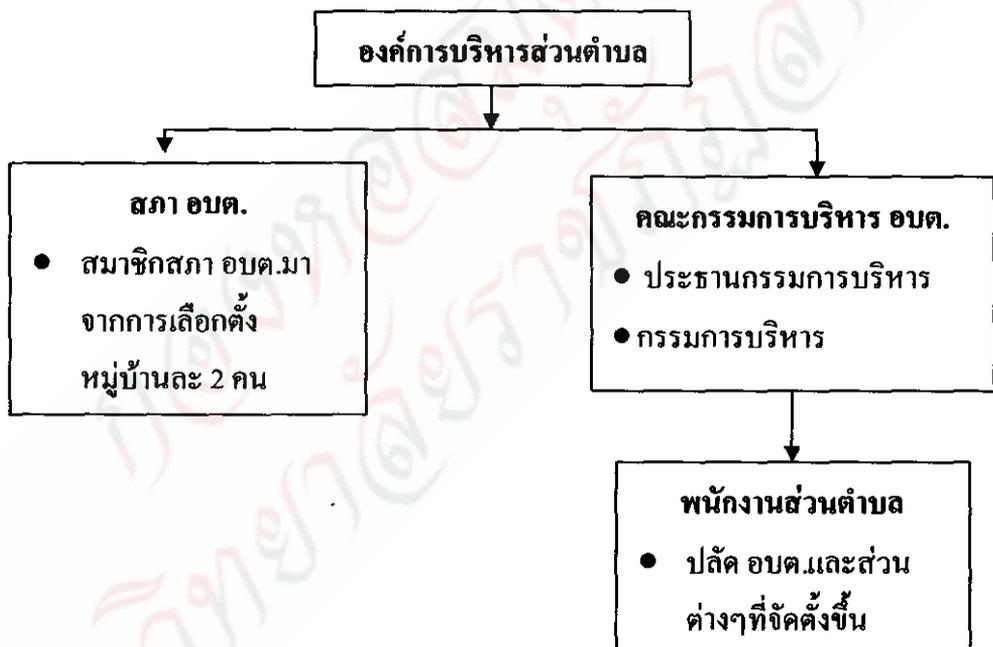
4.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2545 : 149-150) ได้กล่าวถึงโครงสร้างของ องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

4.1.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เดิมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกโดยตำแหน่งซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบลและ แพทย์ ประจำตำบล กับสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นๆ หมู่บ้านละ 2 คน ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2540) บังคับใช้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโครงสร้าง

ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับ มาตรา 285 แห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นจึงมีการแก้ไขมาตรา 45 ของกฎหมายสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลในปี พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน หมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านนั้นๆ แต่ถ้าหากในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่ง หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : อุดม เขยทิวังค์ (2545 : 45)

กฤติน วงศ์หาริมาตร (มปป : 12) กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายสภาว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรา 46 แก้ไขเพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

4.1.1.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.1.1.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

4.1.1.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

4.1.2 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย กำนัน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน แต่ต่อมาได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 ที่กำหนดให้คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น จึงมีการแก้ไขมาตรา 58 ของกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลเสียใหม่ โดยกำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารคนหนึ่งหรือกรรมการบริหารจำนวน 2 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 59 แห่งกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล คือ

4.1.2.1 บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล

4.1.2.2 รับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1.2.3 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

4.1.2.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

4.2 อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อุดม เชยกิจวงศ์ (2545 : 35) กล่าวถึงหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ดังนี้

4.2.1 หน้าที่ที่ต้องทำ ได้แก่

4.2.1.1 จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก

4.2.1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง
กำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล

4.2.1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4.2.1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.2.1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4.2.1.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4.2.1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม

อันดีของท้องถิ่น

4.2.1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

4.2.2 หน้าที่อาจจัดทำ กำหนดไว้ใน มาตรา 68 ได้แก่

4.2.2.1 ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร

4.2.2.2 ให้มีน้ำและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

4.2.2.3 ให้มีน้ำและบำรุงรักษาทางน้ำ

4.2.2.4 ให้มีน้ำและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

4.2.2.5 ให้มีน้ำและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

4.2.2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

4.2.2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

4.2.2.8 คุ้มครอง ดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

4.2.2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.2.2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

4.2.2.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

4.3 ขนาดชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ออนไลน์. 2527 : 1) กล่าวว่า เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุดซึ่งมีถึง 6,636 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ครอบคลุมส่วนใหญ่ของประเทศ ในส่วนที่อยู่นอกเขตปกครองของเทศบาล และการปกครองรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา เนื่องจากมีพื้นที่ และความแตกต่างกันในด้านประชากร

รายได้ จึงได้นำไปสู่การจัดแบ่งชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 5 ชั้น ซึ่งในแต่ละชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้กำหนดเกณฑ์รายได้ และการกำหนดกรอบอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบลให้มีความเหมาะสมกับรายได้และปริมาณงานดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล เกณฑ์รายได้ และจำนวนพนักงานส่วนตำบล

ชั้น อบต.	เกณฑ์รายได้	จำนวนพนักงานส่วนตำบล
1	20 ล้านบาทขึ้นไป	21
2	12 - 20 ล้านบาท	12
3	6 - 12 ล้านบาท	6
4	3 - 6 ล้านบาท	4
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท	3

ที่มา : อุดม เชยกิจวงศ์ (2545 : 51)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 142) ได้มีประกาศกำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลใหม่โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 (9) และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ประกอบกับข้อ 1 แห่งประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ วิธีการบริหารการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล และกิจการอันเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ในองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.) ในการประชุม ครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2545 ได้มีมติให้กำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

1. ให้กำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้
  - 1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่
  - 1.2 องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 2 และ ชั้น 3 กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง
  - 1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 4 และ ชั้น 5 กำหนดให้เป็นองค์การบริหาร

ส่วนตำบลขนาดเล็ก

2. องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถเปลี่ยนแปลงขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสม โดยจะต้องผ่านหลักเกณฑ์ที่ คณะกรรมการกลางพนักงาน ส่วนตำบล (ก.อบต.) กำหนด

5. ขอบข่ายการจัดการงานด้านบริหารการศึกษา

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่นักบริหารการศึกษาต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยทั่วไป จะประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย (4 M's) คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และ การจัดการ (Management) ประกอบกับกระบวนการบริหารที่นำมาใช้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับบริบทขององค์กร ในการทำงานทุกชนิด สิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งในการทำงานก็คือการบริหารจัดการ โดยธรรมชาติของมนุษย์จะมีการรวมกลุ่มซึ่งเป็นลักษณะของสัตว์สังคมโดยทั่วไปมีการเกี่ยวข้องกันและกัน เพราะมนุษย์ไม่สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยตัวคนเดียว

สมยศ นาวิการ (2536 : 8) ได้ให้ความหมายของการบริหาร ว่า หมายถึงกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกองค์กรและการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

อ.เอก. (ออนไลน์. 2544) กล่าวถึงการบริหาร (Administration) ว่า หมายถึงการบริหารใด ๆ ขององค์กรที่ไม่มุ่งแสวงหากำไรโดยผู้บริหารจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้เป้าหมายขององค์กรที่วางไว้บรรลุผลโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่ตนจะได้รับ ซึ่งมักจะเป็นองค์กรของรัฐบาลหรือหน่วยงานสาธารณะที่ไม่หวังผลกำไร

การบริหารดังกล่าว โดยรวมแล้วเป็นการบริหารทรัพยากรโดยวิธีการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กร รุ่ง แก้วแดง (2546 : 108) ได้อธิบายความหมาย ของ ทรัพยากร (Resource) ว่า คือ ความรู้ ทุกเรื่องที่มีอยู่ในชุมชน รวมไปถึง ภูมิปัญญา ก็ถือว่าเป็นทรัพยากรของชุมชน เทคโนโลยีต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ ถ้าสามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ ก็ถือว่าเป็นทรัพยากร พืชคุดต่างๆ บุคลากร เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และรวมไปถึงเงิน หรือ งบประมาณ ดังนั้นทรัพยากรจึงสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน (In Cash)
2. ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน (In Kind)

ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ความคิด คำแนะนำ ความร่วมมือที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ และวัสดุต่างๆ ในชุมชนที่นำมาใช้เพื่อการจัดการการเรียนการสอน

ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน คือ เงินงบประมาณที่มาจากส่วนกลางหรืออาจจะเป็นเงินบริจาคในท้องถิ่น ในมาตราที่ 58 (1) กำหนดให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสมที่กฎหมายกำหนด มาตรา 58 (2) กำหนดให้บุคคล ครอบครัว และสถาบันต่างๆ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น รวมทั้งให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ในส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรที่ศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอแยกศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

5.1 ด้านงบประมาณ

ยุพดี ศิริวรรณ (2546 : 3-2) ให้ความหมาย งบประมาณไว้ว่า เป็นแผนการใช้ทรัพยากรขององค์การที่แสดงเป็นตัวเลขในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งจำนวนเงินที่คาดว่าจะได้รับและหรือคาดว่าจะต้องจ่ายที่กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ใน องค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ไกรยุทธ ชีรคยาคินันท์ (2528 : 7) ได้กล่าวถึงคำนิยามของคำว่า งบประมาณ ไว้ว่า เป็นแผนที่ครอบคลุมทุกขั้นตอน (Phases) และลักษณะของการปฏิบัติงานสำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดแน่นอนลงไป เป็นการแสดงออกอย่างเป็นทางการถึงนโยบาย แผนงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้แล้วล่วงหน้าโดยผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์การ ซึ่ง งบประมาณนั้นประกอบไปด้วย วงจรงบประมาณ อยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. การจัดเตรียมงบประมาณ (Budget Preparation)
2. การอนุมัติงบประมาณ (Budget Authorization)
3. การบริหารงบประมาณ (Budget Execution)

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 318) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นแผนทางการเงินหรืออาจเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ช่วยในการวางแผนและการควบคุมทางการบริหารด้านการเงิน ถือเป็นกระบวนการจัดสรรทรัพยากรขององค์การสู่แต่ละส่วนงานภายในองค์การเพื่อให้เกิดการใช้งานและสร้างประโยชน์หรือมูลค่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนงานที่องค์การกำหนดไว้

การจัดการงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ชี้คหลักการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และเป็นการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB : Performance – Based Budgeting)

งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance – Based Budgeting) คือระบบการงบประมาณที่มีการจัดสรรงบประมาณและใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรม และมีความโปร่งใส ทั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงจุดเดิมเคยควบคุมเฉพาะทรัพยากรหรืองบประมาณที่ใช้ไป (Inputs) มาเป็นการมุ่งเน้นผลงาน (Performance) ตามผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ที่หน่วยงานต้องรับผิดชอบจัดทำตามพันธกิจและแผน งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้น

1. ผลผลิตและผลลัพธ์ (Outputs and Outcomes)
2. ความรับผิดชอบ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) และการรายงาน (Reporting)
3. การมอบอำนาจและการกระจายอำนาจการ จัดทำและการบริหารงบประมาณให้แก่หน่วยปฏิบัติ (Budget Devolution)
4. การเพิ่มขอบเขตความครอบคลุมของงบประมาณ (Expanding Budget Coverage) ให้รวมถึงเงินรายได้และเงินบริจาคด้วย
5. การจัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง 3 ปี (Medium Term Expenditure Framework : MTEF)

โดยสรุปแล้วงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB) เป็นระบบงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของการดำเนินงานของแต่ละส่วนราชการหลังจากการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับไปแล้ว

รุ่ง แก้วแดง (2546 : 108) กล่าวถึง มาตรา 60 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ที่มีลักษณะการจ่ายเป็นก้อน (Block Grant)
2. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย
3. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียน ที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม

ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเป็นธรรม

ในส่วนของใช้งบประมาณด้านการศึกษานั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 (2548 : 6) ได้กล่าวถึงการใช้เงินอุดหนุน รายการค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค่าใช้จ่ายรายหัว) ไว้ว่าให้ใช้ในลักษณะ 3 ประเภท งบรายจ่ายดังนี้

1. รายจ่ายบุคลากร ได้แก่ ค่าจ้างชั่วคราว เช่น ครูอัตราจ้าง ขาม เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เป็นต้น
2. รายจ่ายงบดำเนินการ ได้แก่ ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและวัสดุ เช่น ค่าวัสดุการศึกษา ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าพาหนะ ที่พักและเบี้ยเลี้ยง ค่าวัสดุเวชภัณฑ์ ค่าเครื่องเขียน ค่าใช้จ่ายใน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น
3. รายจ่ายงบลงทุน ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร ครุภัณฑ์การศึกษา ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เช่น ซ่อมแซมอาคารเรียน และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ

นิรमित เทียมทัน (2548 : 170) แบ่งงบประมาณออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. งบบุคลากร (Personnel Budget) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ เงินเดือน ค่าจ้าง และสวัสดิการ
2. งบดำเนินการ (Operation Budget) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ ค่าตอบแทน และค่าวัสดุใช้สอย
3. งบลงทุน (Investment Budget) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ ที่ดิน สิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์ .

5.1.1 การงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบล

นันทวัฒน์ บรรณานันท์ (2545 : 65,153) กล่าวถึงองค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีรายได้และรายจ่ายดังต่อไปนี้

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 20 ประเภท และยังกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในมาตรา 74 และมาตรา 84 ซึ่งได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากาศรฆ่าสัตว์และค่าธรรมเนียม รวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ค่าภาคหลวงแร่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมถึงรายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบลและเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เป็นต้น

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลบัญญัติไว้ในมาตรา 85 แห่งกฎหมายว่าด้วย สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อันได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้างและทรัพย์สินอื่นๆ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น

5.2 ด้านบุคลากร

ทฤษฎีการบริหารองค์การของศาสตร์สาขาต่างๆ ถือว่า คน คือปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำงาน องค์การใดมีคนที่มีคุณภาพ องค์การนั้นย่อมประสบความสำเร็จ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรนั้นเริ่มตั้งแต่ การวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก บรรจุแต่งตั้ง การมอบหมายงาน การพัฒนาหรือฝึกอบรม การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ การประเมินผลการทำงาน การยกย่องให้รางวัลและการพ้นจากงาน กระบวนการทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อให้องค์การได้คนที่ดีมีคุณภาพเข้ามาทำงานได้ใช้ความรู้ความสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ บรรลุวัตถุประสงค์ประสงค์ขององค์การ โดยได้รับค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

ธีระวุฒิ ประทุมพนรัตน์ (2536 : 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารบุคคลไว้ว่าเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของบุคคลที่เป็นผู้บริหารการศึกษาที่กระทำไปตามขั้นตอนซึ่งได้แก่ การวางแผนให้ได้มาซึ่ง บุคลากร การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนา การบำรุงขวัญ การจูงใจ การให้ค่าตอบแทน และการให้พ้นจากงาน ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานเต็มความรู้ความสามารถและเต็มเวลาจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรวางไว้

5.2.1 ทฤษฎีที่นิยมใช้เป็นหลักในการบริหารด้านบุคลากร

รุ่ง แก้วแดง (2546 : 129 – 130) กล่าวถึงทฤษฎีที่นิยมใช้ในการบริหารด้านบุคลากรว่ามีดังต่อไปนี้

5.2.1.1 ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้เป็น 5 ชั้น คือ

- 1) ความต้องการด้านกายภาพ (Physiological Needs) ซึ่งได้แก่ ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิต
- 2) ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security Needs) ได้แก่ความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ ความมั่นคงในหน้าที่การงาน เศรษฐกิจ เป็นต้น
- 3) ความต้องการด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ การมีครอบครัว การมีเพื่อน การได้รับความรักเอาใจใส่ดูแล การได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่มสังคม

4) ความต้องการที่จะมีสถานะในสังคม (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการมีชื่อเสียง ความสำเร็จ ความเด่นในสังคมและการได้รับการยอมรับในความสามารถ เป็นต้น

5) ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) ได้แก่ การค้นพบศักยภาพของตัวเอง การบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามความปรารถนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นความสำเร็จสูงสุดในชีวิต

5.2.1.2 ทฤษฎี Y ได้แก่ การมองคนในแง่ดี ซึ่งตรงข้ามกับทฤษฎี X ซึ่งมองคนในแง่ลบ ต้องควบคุมและสั่งการ

5.2.1.3 ทฤษฎีการมอบหมายงานตามความสามารถของตนเอง หรือที่เรียกว่า ใช้คนให้ตรงกับงาน (Put the Right Man on the Right Job)

5.2.2 การบริหารงานบุคคลตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 7 มีกรอบแนวคิดที่เป็นหลักในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา 4 เรื่อง คือ

5.2.2.1 การผลิตและพัฒนาครู โดยกำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครู คุรุศาสตร์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

5.2.2.2 การเน้นความเป็นมืออาชีพ โดยกำหนดให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชน

5.2.2.3 การกำหนดค่าตอบแทนและสวัสดิการ มาตรา 55 ได้กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น

5.2.2.4 การยกย่องให้รางวัล กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมครู คุรุศาสตร์ และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คุรุศาสตร์และบุคลากรทางการศึกษา

5.2.2.5 การให้ความสำคัญกับผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยมาตรา 57 กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับกรม คุรุสภา และบุคลากรในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา

5.2.3 การบริหารงานบุคคลในองค์การบริหารส่วนตำบล

เกษม สรศักดิ์เกษม (2543 : 159-161) กล่าวถึง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 25 ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในเขตจังหวัดหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลร่วมกันคณะหนึ่ง ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลสำหรับองค์การส่วนตำบลทุกแห่งที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้น โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน มาตรา 26 เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งเป็นไปโดยมีมาตรฐานที่สอดคล้องกันจึงให้มีคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลคณะหนึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี เพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว

ดังนั้นงานด้านบุคลากร คืองานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคลากร ตั้งแต่การให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพ การมอบหมายงาน การบรรจุแต่งตั้ง การกำกับควบคุม การนิเทศ การฝึกอบรม การพัฒนา การปฏิบัติงาน การประเมินผล การกำหนดสิ่งตอบแทน การสร้างสิ่งจูงใจ การพ้นจากงาน ทั้งนี้ทั้งการบริหารงานในองค์กรรัฐ หรือ องค์กรเอกชน

5.3 ด้านการจัดการ

การบริหารจัดการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อองค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ของสังคม องค์กรต้องใช้ความพยายามทุกด้านเพื่อปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เพื่อการให้องค์กรสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 4) ให้คำอธิบายคำว่า การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) มีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อยโดยการบริหารจะสนใจและสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบาย ในขณะที่การจัดการเป็นการนำนโยบายไปลงมือปฏิบัติ นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าการบริหารใช้ในภาครัฐ ส่วนการจัดการใช้ในภาคเอกชน หนังสือหรือตำราส่วนใหญ่ให้ความหมายกับคำทั้งสองอย่างไม่แตกต่างกัน สามารถใช้แทนกันได้และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

สำหรับในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า การจัดการ (Management) ในงานวิจัยความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 4) ได้ให้ความหมายการจัดการ ไว้ว่า เป็นกลุ่มกิจกรรมอันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการหรือการชี้นำ (Directing/Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากร

ขององค์กรเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

การจัดการไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการงานบริหารงานอื่นๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใสความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมพร เพ็ญจันทร์ (2547 : 35) ให้ความหมาย การจัดการ ไว้ว่า เป็นกระบวนการวางแผน การจัดรูปองค์กร การอำนวยความสะดวก การควบคุม ทรัพยากรมนุษย์ การเงิน ลักษณะกายภาพ และข้อมูลข่าวสาร เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างได้ผล

สัมพันธ์ ภูไพบูลย์ (2542 : 16) กล่าวว่า การจัดการหมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวังและจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

5.3.1 วัตถุประสงค์ของการจัดการ

5.3.1.1 เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5.3.1.2 เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและผลงานขององค์กรต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือกิจกรรมขององค์กร

5.3.2 ลักษณะของการจัดการ

ในปัจจุบันการจัดการมีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมขององค์กรต่างๆ ความสำเร็จและประสิทธิภาพ ตลอดจนประสิทธิผลจะเกิดขึ้นมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการ สัมพันธ์ ภูไพบูลย์ (2542 : 16) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการว่ามีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

5.3.2.1 เป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง ซึ่งอยู่ในรูปสังคมศาสตร์ (Social Science) เป็นเรื่องเกี่ยวกับ คน ซึ่งมีชีวิต จิตใจ และความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และ

เป็นสื่อป้อนอย่างหนึ่งที่สามารถนำวิชาการจัดการไปใช้กับบุคคลอื่นให้เกิดประโยชน์และสามารถประยุกต์ความรู้ด้านการจัดการให้เกิดพลังต่อองค์กรได้

5.3.2.2 สามารถศึกษา เรียนรู้ ถ่ายทอดวิชาอย่างเป็นระบบ

5.3.2.3 เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคล เช่น ลูกค้า ผู้ถือหุ้น ผู้ร่วมงาน ประชาชน โดยทั่วไป ชุมชน สังคม และกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

5.3.2.4 มีลักษณะงาน โดยทั่วไปที่คล้ายคลึงกันมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบเหมือนกันแทบทุกองค์การ แต่อาจจะแตกต่างกันตามบริบทที่เป็นอยู่

5.3.3 ปัจจัยในการจัดการ

การจัดการ สามารถดำเนินบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องมีปัจจัยสนับสนุนหรือปัจจัยในการจัดการซึ่ง โดยทั่วไปนั้นประกอบไปด้วยปัจจัย 6 ประการคือ

5.3.3.1 คน (Man) ทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด

5.3.3.2 เงิน (Money) ปัจจัยหลักที่จะทำให้การดำเนินการในด้านค่าใช้จ่าย ขององค์การบรรลุเป้าหมาย

5.3.3.3 วัสดุ (Material) ปัจจัยที่นำเข้าสู่กระบวนการผลิต เพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตผล

5.3.3.4 วิธีการ (Method) วิธีการ หรือขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เพื่อเปลี่ยนสภาพของวัสดุ หรือวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์

5.3.3.5 เครื่องจักรกล (Machine) ปัจจัยที่เป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ ใช้สำหรับผลิตสินค้าหรือบริการ

5.3.3.6 ตลาด (Marketing) การจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการ

5.3.4 กระบวนการจัดการ

กระบวนการจัดการมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ

5.3.4.1 การวางแผน (Planning)

5.3.4.2 การจัดองค์การ (Organizing)

5.3.4.3 การสั่งการหรือการชักนำ (Directing/Leading)

5.3.4.4 การควบคุม (Controlling)

แผนภูมิที่ 4 ภาพองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการจัดการ 4 ประการ

ที่มา : สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 6)

5.4 ด้าน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์

ลักษณะของสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมสารสนเทศหรือสังคมข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ในความหมายทางการศึกษาได้ครอบคลุมถึงสิ่งที่มีอยู่เดิมและเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนในปัจจุบันอย่างมาก

บวร เทศารินทร์ (ออนไลน์. 2547 : 9) ได้กล่าวว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่ง และผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ ตรงตามวัตถุประสงค์

นิคม ทาแดง และคณะ (2545 : 11) ให้ความหมายและประเภทของสื่อการศึกษาไว้ว่า สื่อการศึกษา คือตัวกลางหรือสิ่งต่าง ๆ เช่นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ และได้แบ่งประเภทของสื่อการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

5.4.1 สื่อตามช่องทางการส่งและรับสาร ประกอบไปด้วย สื่อโสตทัศน สื่อมวลชน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม

5.4.2 สื่อตามโครงสร้างและความคิด มีอยู่ 2 ลักษณะคือ แบ่งตามลักษณะของ ประสบการณ์ และแบ่งตามลักษณะความคิดของคน

5.4.3 สื่อตามโครงสร้างของสื่อ แยกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มฮาร์ดแวร์ และ กลุ่มซอฟต์แวร์

สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์.มปป : 1) ได้กล่าวถึง สื่อการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ว่าจำแนกตามลักษณะที่กำหนดได้ 3 ลักษณะ คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งหมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงหรือ เรียบเรียงสาระความรู้ต่างๆ โดยใช้ตัวหนังสือ

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นใช้กับเครื่องมือ โสตทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-Assisted Instruction) เป็นต้น ซึ่งหมายถึง คอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการถ่ายทอดโปรแกรมการสอน ซึ่ง อาจเป็นไปได้ทั้งคอมพิวเตอร์แบบไมโครคอมพิวเตอร์ไปจนถึงเมนเฟรมคอมพิวเตอร์

3. สื่ออื่น ๆ เป็นสื่อที่นอกเหนือจาก สื่อ 2 ชนิดข้างต้น ซึ่ง ได้แก่

3.1 บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ในสาขาต่าง ๆ สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้สู่ผู้อื่น ได้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แพทย์ นักธุรกิจ เป็นต้น

3.2 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และ สภาพแวดล้อมของผู้เรียน เช่น ปรัชญาการณ ห้างปฏิบัติการ ต้นไม้ วัฒนธรรมชาติ เป็นต้น

3.3 กิจกรรม หรือ กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมหรือ กระบวนการที่ ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดขึ้นเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ การเรียนรู้ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้ กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น บทบาท สมมุติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การทำโครงการ เป็นต้น

3.4 วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุ ที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อ ประกอบการเรียนรู้ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สถิติ รวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือและ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่างๆ เช่น อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

6. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547

จาก มาตรา 42 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ไว้ เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2547 โดยมีสาระสำคัญในกฎกระทรวงดังนี้

1. ในกฎกระทรวงนี้

การประเมิน หมายความว่า การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

รับโอน หมายความว่า การรับโอนการจัดการศึกษาจากสถานศึกษา

สถานศึกษา หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และให้หมายความรวมถึงสถานศึกษานอกระบบ โรงเรียนและตามอัธยาศัยด้วย

ส่วนราชการ หมายความว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่วนราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาหรือที่เป็นต้นสังกัดของสถานศึกษา

2. ให้มีเกณฑ์ และเงื่อนไขประกอบเกณฑ์การประเมิน ดังต่อไปนี้

2.1 เกณฑ์ประเมินประกอบด้วย

2.1.1 ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.2 แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับระดับ ประเภทและรูปแบบการศึกษา

2.1.3 วิธีการบริหารและการจัดการศึกษา

2.1.4 การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา

2.1.5 ระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.1.6 ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 เจ็อนไขประกอบเกณท์การประเมิน ประกอบด้วย

2.2.1 การมีรายไค้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพ็องพอในการจัดการศึกษา

2.2.2 การกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สถานศึกษา

2.2.3 การจัดโครงสร้างองค์กรภายในรองรับการบริหารจัดการศึกษา

2.2.4 การมีคณะกรรมการที่ปรึกษาในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.5 จัดระบบบริหารงานบุคคลเพื่อการศึกษา

ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพของแต่ละตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบตาม เจ็อนไขของแต่ละองค์ประกอบ และเกณท์ผ่านการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการตามวรรคสอง ให้กำหนดขึ้นตามรายละเอียดที่กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นชอบร่วมกัน

3. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประสงค์จะจัดการศึกษา หรือรับโอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเปลี่ยนแปลงประเภทการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ขึ้นคำขอต่อส่วนราชการก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษาใหม่ ไม่น้อยกว่า หนึ่งร้อยแปดสิบวัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว ให้มีสิทธิจัดการศึกษาต่อไปโดยไม่ต้องประเมินอีก แต่ถ้าเป็นการรับ โอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเปลี่ยนแปลงประเภทการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

4. ให้ส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการประเมิน จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

4.1 ผู้แทนของส่วนราชการ จำนวน สามคน

4.2 ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขึ้นคำขอ จำนวน สามคน

4.3 ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันเสนอจาก ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการศึกษา การบริหารจัดการ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน จำนวน สามคน

ในกรณีที่มีการเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตาม 4.3 เกิน สามคน และไม่อาจเลือกให้เหลือสามคนได้ ให้ใช้วิธีการจับฉลาก

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกผู้ทรงคุณวุฒิตาม 4.3 คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ

ให้ส่วนราชการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการนั้นคนหนึ่งเป็นเลขานุการและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขึ้นคำขอแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

5. ให้ส่วนราชการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 4 ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอ

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งดำเนินการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขึ้นคำขอให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันแต่งตั้งคณะกรรมการ

6. ให้ส่วนราชการแจ้งผลการประเมินตามข้อ 5 วรรคสอง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขึ้นคำขอ สถานศึกษา ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

7. ในกรณีที่ระยะเวลาการขึ้นคำขอรับการประเมินตามข้อ 3 วรรคหนึ่ง สำหรับปีการศึกษาแรกหลังจากกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นคำขอรับการประเมินตามข้อ 3 วรรคหนึ่งได้ภายในเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

7. หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัด และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547

เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับเป็นเกณฑ์การประเมินความพร้อมในการรับโอนหรือการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัด และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตัวชี้วัดและระดับคุณภาพตามองค์ประกอบของเกณฑ์การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ตามบัญชีรายละเอียด 1 แนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัด และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ดังต่อไปนี้

1. ให้มีตัวชี้วัดตามองค์ประกอบของเกณฑ์การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 11 ตัวชี้วัด และมีค่าน้ำหนักดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงเงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก
1. ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษา	1. ระยะเวลาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหรือมีส่วนร่วม หรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา จนถึงปีที่ประเมิน	1
	2. ผลการจัดการศึกษา	3
	3. ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่น - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ - ด้านบริการและกิจกรรม - ด้านอื่น ๆ	2
	4. การส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษานั้นก่อนขอรับโอน เช่น - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ - ด้านบริการและกิจกรรม - ด้านอื่นๆ	1
2. แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับระดับประเภทและรูปแบบการศึกษา	5. การมีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษา	3
	6. ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา	2
	7. การมีแผน ที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ด้าน 7.1 การมีเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส 7.2 การมีหลักสูตรและแนวการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กด้อย โอกาส	2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก
	7.3 การมีระบบรองรับการศึกษาต่อและการมีงานทำ	
3. วิธีการบริหารและการจัดการศึกษา	8. รูปแบบวิธีการบริหารและการจัดการศึกษา	1
4. การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา	9. สัดส่วนการใช้รายได้ (รวมเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้แต่ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจากรัฐ) เพื่อการศึกษาเฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบประมาณที่ประเมิน)	2
5. ระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน	10. ความต้องการได้เข้าเรียนในสถานศึกษาในระดับและประเภทการศึกษาของประชากรในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2
6. ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	11. ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เสนอใจ ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมิน ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

ระดับคุณภาพตัวชี้วัด และการประเมินความพร้อมในกรณีต่างๆ

ระดับคุณภาพของตัวชี้วัดให้มีระดับคุณภาพของตัวชี้วัด 3 ระดับ มีความหมายและค่าคะแนนดังนี้

ระดับ 1 ยังไม่มีความพร้อมหรือมีความพร้อมในระดับต่ำหรือมีความพร้อมน้อย มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 มีความพร้อมในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 มีความพร้อมในระดับสูงหรือมีความพร้อมมาก มีค่าคะแนนเท่ากับ

3 คะแนน

การคิดระดับคุณภาพรวมให้คิดจากผลรวมของผลคูณของค่าคะแนนที่ได้ในแต่ละตัวชี้วัดที่ต้องประเมินสำหรับกรณีนั้นๆ กับค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดนั้น หารด้วยค่าน้ำหนักรวมของทุกตัวชี้วัดที่ต้องประเมินสำหรับกรณีนั้น ซึ่งในที่นี้ มี 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1. ประเมินความพร้อมกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาขึ้นใหม่โดยที่ยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อน แยกเป็น 2 กรณีย่อยคือ

1.1 การจัดการศึกษาทั่วไปในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อน ให้ใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ประเมินความพร้อมเว้นแต่การศึกษาสงเคราะห์ โดยให้ประเมินจำนวน 7 ตัวชี้วัด คือ

ตารางที่ 3 วิธีการ เฝ้าระวัง ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาทั่วไปในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อน

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
1. ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษา	1. ระยะเวลาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหรือมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจนถึงปีที่ประเมิน	ระดับ 1 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา ระดับ 2 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา ระดับ 3 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา
2. แผนการเตรียมความพร้อมในการจัด	5. การมีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียม	ระดับ 1 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมการและดำเนินการ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
<p>การศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้าน</p>	<p>ความพร้อมการจัดการศึกษา</p>	<p>จัดการศึกษา</p> <p>ระดับ 2 มีแผนตามระดับ 1 โดยครอบคลุมภารกิจครบถ้วน และมีแผนปฏิบัติการที่แปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ</p> <p>ระดับ 3 มีแผนตามระดับ 2 และมีระบบการควบคุม กำกับ ตรวจสอบนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นว่าจะจัดการศึกษาได้อย่างมีมาตรฐาน</p>
	<p>6. ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา</p>	<p>ระดับ 1 มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาหรือมีแผน ที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมดังกล่าว</p> <p>ระดับ 2 มีความพร้อมตามระดับ 1 อย่างเหมาะสมกับระดับ ประเภทและรูปแบบการศึกษา</p> <p>ระดับ 3 มีความพร้อมตามระดับ 2 อย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน</p>
<p>3. วิธีการบริหารและจัดการศึกษา</p>	<p>8. รูปแบบวิธีการบริหารและการจัดการศึกษา</p>	<p>ระดับ 1 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 2 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชากรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป หรือจัดการศึกษา ร่วมกับองค์กรปกครอง</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
		<p>ส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 3 การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตบริการทั้งจังหวัดหรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรูปแบบพิเศษเช่นเดียวกันกับเมืองพัทยา หรือมีประชากรตั้งแต่สามหมื่นคนขึ้นไป หรือจัดการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตั้งแต่ 3 องค์กรขึ้นไป</p>
4. การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา	9. สัดส่วนการใช้รายได้ (รวมเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้ แต่ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจากรัฐ) เพื่อการศึกษาเฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบประมาณที่ประเมิน)	<p>ระดับ 1 น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 5-10 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p> <p>ระดับ 3 มากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p>
5. ระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน	10. ความต้องการได้เข้าเรียนในสถานศึกษาในระดับและประเภทการศึกษาของประชากรในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	<p>ระดับ 1 ประชากรในวัยเรียนต้องการเข้าเรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา</p> <p>ระดับ 2 ประชากรในวัยเรียนต้องการเข้าเรียนร้อยละ 50-80 ของกลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
		ระดับ 3 ประชากรในวัยเรียนต้องการเข้าเรียนมากกว่าร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา
6. ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	11. ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับ 1 ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องน้อยกว่าร้อยละ 50 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 2 ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร้อยละ 50-80 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 3 ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เสนอใจ ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมิน ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

1.2 กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาสงเคราะห์

ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้ประเมิน จำนวน 8 ตัวชี้วัดดังนี้

ตารางที่ 4 วิธีการ เสนอใจ ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาสงเคราะห์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
1. ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วน	1. ระยะเวลาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับ 1 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
ท้องถิ่นในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษา	จัดหรือมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจนถึงปีที่ประเมิน	<p>มาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา</p> <p>ระดับ 2 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา</p> <p>ระดับ 3 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา</p>
2. แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับระดับ ประเภทและรูปแบบการศึกษา	5. การมีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษา	<p>ระดับ 1 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมการและดำเนินการจัดการศึกษา</p> <p>ระดับ 2 มีแผนตามระดับ 1 โดยครอบคลุมภารกิจครบถ้วนและมีแผนปฏิบัติการที่แปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ</p> <p>ระดับ 3 มีแผนตามระดับ 2 และมีระบบการควบคุม กำกับตรวจสอบนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นว่าจะจัดการศึกษาได้อย่างมาตรฐาน</p>
	6. ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา	ระดับ 1 มีความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาหรือมีแผน ที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมดังกล่าว

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
		<p>ระดับ 2 มีความพร้อมตามระดับ 1 อย่างเหมาะสมกับระดับ ประเภทและรูปแบบการศึกษา</p> <p>ระดับ 3 มีความพร้อมตามระดับ 2 อย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน</p>
	<p>7. การมีแผนที่แสดงให้ เห็นถึงความพร้อมใน การช่วยเหลือเด็กด้อย โอกาส ด้าน</p> <p>7.1 การมีเครือข่าย ในการช่วยเหลือ เด็กด้อยโอกาส</p> <p>7.2 การมีหลักสูตร และแนวการ จัดการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับเด็ก ด้อยโอกาส</p> <p>7.3 การมีระบบ รองรับการศึกษา ต่อและการมีงาน ทำ</p>	<p>ระดับ 1 มีความพร้อม 1 ด้าน</p> <p>ระดับ 2 มีความพร้อม 2 ด้าน</p> <p>ระดับ 3 มีความพร้อม 3 ด้าน</p>
<p>3. วิธีการบริหารและจัด การศึกษา</p>	<p>8. รูปแบบวิธีการบริหาร และการจัดการศึกษา</p>	<p>ระดับ 1 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 2 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี ประชากรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคน ขึ้นไป หรือจัดการศึกษา</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
		<p>ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น</p> <p>ระดับ 3 การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตบริการทั้งจังหวัดหรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรูปแบบพิเศษเช่นเดียวกันกับเมืองพัทยา หรือมีประชากรตั้งแต่ สามหมื่นคนขึ้นไป หรือจัดการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตั้งแต่ 3 องค์กรขึ้นไป</p>
4. การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา	9. สัดส่วนการใช้รายได้ (รวมเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้ แต่ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจากรัฐ) เพื่อการศึกษาเฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบประมาณที่ประเมิน)	<p>ระดับ 1 น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 5-10 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p> <p>ระดับ 3 มากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p>
5. ระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน	10. ความต้องการได้เข้าเรียนในสถานศึกษาในระดับและประเภทการศึกษาของประชากรในเขตบริการขององค์กร	<p>ระดับ 1 ประชากรในวัยเรียนต้องการเข้าเรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา</p> <p>ระดับ 2 ประชากรในวัยเรียนต้องการเข้าเรียนร้อยละ 50-80 ของ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	ปกครองส่วนท้องถิ่น	กลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา ระดับ 3 ประชากรในวัยเรียนต้องการเข้าเรียนมากกว่าร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา
6. ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	11. ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับ 1 ประชากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องน้อยกว่าร้อยละ 50 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 2 ประชากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร้อยละ 50-80 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 3 ประชากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เสนอใจตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

กรณีที่ 2 ในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงประเภทการจัดการศึกษา ให้ประเมินจำนวน 5 ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 วิธีการ เจือปนใจ ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในกรณีที่ต้องคัดกรองส่วนท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงประเภทการจัดการศึกษา

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
1. ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษา	2. ผลการจัดการศึกษา	ระดับ 1 สถานศึกษาน้อยกว่าร้อยละ 50 มีมาตรฐานในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับ 2 สถานศึกษาร้อยละ 50 – 80 มีมาตรฐานในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับ 3 สถานศึกษามากกว่าร้อยละ 80 มีมาตรฐานในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับระดับ ประเภทและรูปแบบการศึกษา	5. การมีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษา	ระดับ 1 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมการและดำเนินการจัดการศึกษา ระดับ 2 มีแผนตามระดับ 1 โดยครอบคลุมภารกิจครบถ้วน และมีแผนปฏิบัติการที่แปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ระดับ 3 มีแผนตามระดับ 2 และมีระบบการควบคุม กำกับ ตรวจสอบนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นว่าจะจัดการศึกษาได้อย่างมาตรฐาน
	6. ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ	ระดับ 1 มีความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่ง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	<p>ครูภัณฑ์และสิ่ง อำนวยความสะดวก ในการจัดการศึกษา</p>	<p>อำนวยความสะดวกในการจัด การศึกษาหรือมีแผน ที่แสดง ให้เห็นถึงความพร้อมดังกล่าว ระดับ 2 มีความพร้อมตามระดับ 1 อย่างเหมาะสมกับระดับ ประเภทและรูปแบบการศึกษา ระดับ 3 มีความพร้อมตามระดับ 2 อย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน</p>
<p>5. ระดับและประเภท การศึกษาที่สอดคล้อง กับสภาพปัญหาและ ความต้องการของชุมชน</p>	<p>10. ความต้องการ ได้เข้า เรียนในสถานศึกษา ในระดับและประเภท การศึกษาของ ประชากรในเขต บริการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	<p>ระดับ 1 ประชากรในวัยเรียนต้องการ เข้าเรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของ กลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา ระดับ 2 ประชากรในวัยเรียนต้องการ เข้าเรียนร้อยละ 50-80 ของ กลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา ระดับ 3 ประชากรในวัยเรียนต้องการ เข้าเรียนมากกว่าร้อยละ 80 ของ กลุ่มเป้าหมายที่จะจัดการศึกษา</p>
<p>6. ความคิดเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องต่อความพร้อม ในการจัดการศึกษาของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น</p>	<p>11. ความเห็นประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเขตบริการของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต่อความ พร้อมในการจัด การศึกษาขององค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น</p>	<p>ระดับ 1 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องน้อยกว่าร้อยละ 50 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 2 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องร้อยละ 50-80 เห็นว่า มีความพร้อม ระดับ 3 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม</p>

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัคราณา)

กรณีที่ 3 ประเมินความพร้อมในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแยกออกเป็น 3 กรณีย่อยคือ

3.1 องค์กรส่วนปกครองที่ยังไม่เคยจัดการศึกษาขอรับโอนการจัดการศึกษาทั่วไป เว้นแต่การศึกษาสงเคราะห์ให้ประเมิน จำนวน 6 ตัวชี้วัดดังนี้

ตารางที่ 6 วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่เคยจัดการศึกษาขอรับโอนการจัดการศึกษาทั่วไป เว้นแต่การศึกษาสงเคราะห์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
1. ประสิทธิภาพของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดหรือมี ส่วนร่วมจัดการศึกษา	1. ระยะเวลาที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหรือมีส่วนร่วมหรือ ส่งเสริมสนับสนุนการ จัดการศึกษาจนถึงปีที่ ประเมิน	ระดับ 1 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี การศึกษา ระดับ 2 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี การศึกษา ระดับ 3 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี การศึกษา
	4. การส่งเสริมสนับสนุน สถานศึกษานั้นก่อน ขอรับโอน เช่น - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ	ระดับ 1 ส่งเสริมสนับสนุนด้านใดด้าน หนึ่ง ระดับ 2 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆ ด้าน ระดับ 3 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆด้าน อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
2. แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้าน	<p>- ด้านบริการและกิจการ</p> <p>- ด้านอื่นๆ</p> <p>5. มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษา</p>	<p>ระดับ 1 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมการและดำเนินการจัดการศึกษา</p> <p>ระดับ 2 มีแผนตามระดับ 1 โดยครอบคลุมภารกิจครบถ้วนและมีแผนปฏิบัติการที่แปลง</p>
5. วิธีการบริหารและการจัดการศึกษา	8. รูปแบบวิธีการบริหารและการจัดการศึกษา	<p>ระดับ 1 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 2 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชากรตั้งแต่ หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป หรือจัดการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น</p> <p>ระดับ 3 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตบริการทั้งจังหวัดหรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรูปแบบพิเศษ เช่น เดียวกันกับ เมืองพัทยา หรือมีประชากรตั้งแต่สามหมื่นคนขึ้นไป หรือจัดการศึกษาร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตั้งแต่ 3 องค์กรขึ้นไป</p>
4. การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา	9. สัดส่วนการใช้จ่าย (รวมเงินอุดหนุน	ระดับ 1 น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี

ตารางที่ 6(ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	ทั่วไป และเงินกู้ แต่ ไม่รวมเงินอุดหนุน เฉพาะกิจจากรัฐ) เพื่อ การศึกษาเฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง (ไม่รวม ปีงบประมาณที่ ประเมิน)	ระดับ 2 ร้อยละ 5-10 ของรายได้เฉลี่ย ต่อปี ระดับ 3 มากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ เฉลี่ยต่อปี
6. ความคิดเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องต่อความพร้อม ในการจัดการศึกษาของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	11. ความเห็นประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเขตบริการของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต่อความ พร้อมในการจัด การศึกษาขององค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น	ระดับ 1 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องน้อยกว่าร้อยละ 50 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 2 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องร้อยละ 50-80 เห็นว่า มีความพร้อม ระดับ 3 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการเฝ้าระวังตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม
ในการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่เคยจัดการศึกษาขอรับ โอนการจัดการ
ศึกษาสงเคราะห์ ให้ประเมินจำนวน 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 7 วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่เคยจัดการศึกษาขอรับ โอนการจัดการศึกษาสงเคราะห์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก
1. ประสิทธิภาพของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดหรือ มี ส่วนร่วมจัดการศึกษา	1. ระยะเวลาที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหรือมีส่วนร่วม หรือส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา จนถึง ปีที่ประเมิน	ระดับ 1 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปี การศึกษา ระดับ 2 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 2 ปี การศึกษา ระดับ 3 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี การศึกษา
	4. การส่งเสริมสนับสนุน สถานศึกษานั้นก่อน ขอรับ โอน เช่น - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ - ด้านบริการและ กิจกรรม - ด้านอื่นๆ	ระดับ 1 ส่งเสริมสนับสนุนด้านใดด้าน หนึ่ง ระดับ 2 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆ ด้าน ระดับ 3 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆ ด้าน อย่างต่อเนื่อง
2. แผนการเตรียมความ พร้อมในการจัด การศึกษาหรือ แผนพัฒนาการจัด การศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้าน	5. การมีแผนในลักษณะ แผนกลยุทธ์เพื่อเตรียม ความพร้อมการจัด การศึกษา	ระดับ 1 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์ เพื่อเตรียมการและดำเนินการ จัดการศึกษา ระดับ 2 มีแผนตามระดับ 1 โดย ครอบคลุมภารกิจครบถ้วน และมีแผนปฏิบัติการที่แปลง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
ต่างๆ ที่เหมาะสม กับระดับประเภท และรูปแบบการศึกษา		กลยุทธ์ ไปสู่การปฏิบัติ ระดับ 3 มีแผนตามระดับ 2 และมี ระบบ การควบคุม กำกับ ตรวจสอบนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นว่าจะจัดการศึกษา ได้อย่างมีมาตรฐาน
3. วิธีการบริหารและการ จัดการศึกษา	8. รูปแบบวิธีการบริหาร และการจัดการศึกษา	ระดับ 1 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับ 2 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี ประชากรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคน ขึ้นไป หรือจัดการศึกษา ร่วมกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอื่น ระดับ 3 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขต บริการทั้งจังหวัด หรือเป็น องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ที่มีรูปแบบพิเศษเช่นเดียวกัน กับเมืองพัทยา หรือมีประชากร ตั้งแต่สามหมื่นคนขึ้นไป หรือ จัดการศึกษาร่วมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ตั้งแต่ 3 องค์กรขึ้นไป
4. การจัดสรรรายได้เพื่อ การศึกษา	9. สัดส่วนการใช้รายได้ (รวมเงินอุดหนุนทั่วไป	ระดับ 1 น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้ เฉลี่ยต่อปี

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	และเงินกู้แต่ ไม่รวม เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ จากรัฐ) เพื่อการศึกษา เฉลี่ย 3 ปีงบประมาณ ย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบ ประมาณที่ประเมิน)	ระดับ 2 ร้อยละ 5-10 ของรายได้เฉลี่ย ต่อปี ระดับ 3 มากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ เฉลี่ยต่อปี
6. ความเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องต่อ ความ พร้อมในการจัด การศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	11.ความเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในเขต บริการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อความพร้อม ในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ระดับ 1 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องน้อยกว่าร้อยละ 50 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 2 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องร้อยละ 50-80 เห็นว่า มีความพร้อม ระดับ 3 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการเลื่อนใจตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้วขอรับโอนการจัดการศึกษา
ทั่วไปวันแต่การศึกษาสงเคราะห์ ให้ประเมินจำนวน 8 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 8 วิธีการ เจริญใจ ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้วขอรับ โอนการจัดการศึกษาทั่วไปเว้นแต่การศึกษาสงเคราะห์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก
1. ประสิทธิภาพของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดหรือ มีส่วนร่วมจัดการศึกษา	1. ระยะเวลาที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหรือมีส่วนร่วม หรือส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา จนถึง ปีที่ประเมิน	ระดับ 1 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปี การศึกษา ระดับ 2 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 2 ปี การศึกษา ระดับ 3 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี การศึกษา
	2. ผลการจัดการศึกษา	ระดับ 1 สถานศึกษาน้อยกว่าร้อยละ 50 มีมาตรฐานในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับ 2 สถานศึกษาร้อยละ 50-80 มี มาตรฐานในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับ 3 สถานศึกษามากกว่าร้อยละ 80 มาตรฐานในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น
	3. ความร่วมมือของ ชุมชนในการจัด	ระดับ 1 ชุมชนให้ความร่วมมือด้านใด ด้านหนึ่ง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	การศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ - ด้านบริการและ กิจกรรม - ด้านอื่น ๆ	ระดับ 2 ชุมชนให้ความร่วมมือหลายๆ ด้าน ระดับ 3 ชุมชนให้ความร่วมมือหลายๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง
	4. การส่งเสริมสนับสนุน สถานศึกษานั้นก่อน ขอรับโอน เช่น - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ - ด้านบริการและ กิจกรรม - ด้านอื่นๆ	ระดับ 1 ส่งเสริมสนับสนุนด้านใดด้าน หนึ่ง ระดับ 2 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆ ด้าน ระดับ 3 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆ ด้าน อย่างต่อเนื่อง
2. แผนการเตรียมความ พร้อมในการจัด การศึกษาหรือ แผนพัฒนาการจัด การศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้าน ต่างๆ ที่เหมาะสมกับ ระดับประเภทและ รูปแบบการศึกษา	5. การมีแผนในลักษณะ แผนกลยุทธ์เพื่อเตรียม ความพร้อมการจัด การศึกษา	ระดับ 1 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์ เพื่อเตรียมการและดำเนินการ จัดการศึกษา ระดับ 2 มีแผนตามระดับ 1 โดย ครอบคลุมภารกิจครบถ้วน และมีแผนปฏิบัติการที่แปลง กลยุทธ์ ไปสู่การปฏิบัติ ระดับ 3 มีแผนตามระดับ 2 และมี ระบบการควบคุม กำกับ ตรวจสอบนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นว่าจะจัด

ตารางที่ 8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
3. วิธีการบริหารและการจัดการศึกษา	8. รูปแบบวิธีการบริหารและการจัดการศึกษา	<p>การศึกษาได้อย่างมีมาตรฐาน</p> <p>ระดับ 1 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 2 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชากรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป หรือจัดการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น</p> <p>ระดับ 3 จัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตบริการทั้งจังหวัด หรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรูปแบบพิเศษ เช่นเดียวกับเมืองพัทยา หรือมีประชากรตั้งแต่สามหมื่นคนขึ้นไป หรือจัดการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ 3 องค์กรขึ้นไป</p>
4. การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา	9. สัดส่วนการใช้รายได้ (รวมเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้แต่ ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจากรัฐ) เพื่อการศึกษาเฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบประมาณที่ประเมิน)	<p>ระดับ 1 น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 5-10 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p> <p>ระดับ 3 มากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้เฉลี่ยต่อปี</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
6. ความเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องต่อ ความ พร้อมในการจัด การศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	11.ความเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในเขต บริการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อความพร้อม ในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ระดับ 1 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องน้อยกว่าร้อยละ 50 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 2 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องร้อยละ 50-80 เห็นว่า มีความพร้อม ระดับ 3 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

3.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้วขอรับ โอนการจัดการศึกษา
สงเคราะห์ ให้ประเมินจำนวน 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 9 วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้วขอรับ โอนการจัดการศึกษาสงเคราะห์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
1. ประสิทธิภาพของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดหรือ มีส่วนร่วมจัดการศึกษา	1. ระยะเวลาที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหรือมีส่วนร่วม หรือส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา จนถึง ปีที่ประเมิน	ระดับ 1 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปี การศึกษา ระดับ 2 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 2 ปี

ตารางที่ 9 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
		<p>การศึกษา</p> <p>ระดับ 3 มีส่วนร่วมหรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี</p> <p>การศึกษา</p>
	<p>2. ผลการจัดการศึกษา</p> <p>3. ความร่วมมือของ ชุมชนในการจัด การศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ - ด้านบริการและ กิจกรรม - ด้านอื่น ๆ 	<p>ระดับ 1 สถานศึกษาน้อยกว่าร้อยละ 50 มีมาตรฐานในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 2 สถานศึกษาร้อยละ 50-80 มี มาตรฐานในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 3 สถานศึกษามากกว่าร้อยละ 80 มาตรฐานในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 1 ชุมชนให้ความร่วมมือด้านใด ด้านหนึ่ง</p> <p>ระดับ 2 ชุมชนให้ความร่วมมือหลายๆ ด้าน</p> <p>ระดับ 3 ชุมชนให้ความร่วมมือหลายๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง</p>
	<p>4. การส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษานั้นก่อน</p>	<p>ระดับ 1 ส่งเสริมสนับสนุนด้านใดด้าน หนึ่ง</p> <p>ระดับ 2 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆ ด้าน</p>

ตารางที่ 9 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	ขอรับโอนเช่น - ด้านทรัพย์สิน - ด้านวิชาการ - ด้านบริการและ กิจกรรม - ด้านอื่นๆ	ระดับ 3 ส่งเสริมสนับสนุนหลายๆ ด้าน อย่างต่อเนื่อง
2. แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับระดับประเภทและรูปแบบการศึกษา	5. การมีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษา	ระดับ 1 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมการและดำเนินการจัดการศึกษา ระดับ 2 มีแผนตามระดับ 1 โดยครอบคลุมภารกิจครบถ้วนและมีแผนปฏิบัติการที่แปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ระดับ 3 มีแผนตามระดับ 2 และมีระบบการควบคุม กำกับตรวจสอบนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นว่าจะจัดการศึกษาได้อย่างมีมาตรฐาน
	7. การมีแผน ที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสด้าน 7.1 การมีเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส 7.2 การมีหลักสูตรและแนวการจัดการ	ระดับ 1 มีความพร้อม 1 ด้าน ระดับ 2 มีความพร้อม 2 ด้าน ระดับ 3 มีความพร้อม 3 ด้าน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	<p>เรียนรู้ที่เหมาะสม กับเด็กด้วยโอกาส</p> <p>7.3 การมีระบบรองรับ การศึกษาต่อและ การมีงานทำ</p>	
<p>3. วิธีการบริหารและการ จัดการศึกษา</p>	<p>8. รูปแบบวิธีการบริหาร และการจัดการศึกษา</p>	<p>ระดับ 1 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ระดับ 2 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี ประชากรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคน ขึ้นไป หรือจัดการศึกษา ร่วมกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอื่น</p> <p>ระดับ 3 จัดการศึกษาโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขต บริการทั้งจังหวัด หรือเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ มีรูปแบบพิเศษเช่นเดียวกันกับ เมืองพัทยา หรือมีประชากร ตั้งแต่สามหมื่นคนขึ้นไป หรือ จัดการศึกษาร่วมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ตั้งแต่ 3 องค์กรขึ้นไป</p>
<p>4. การจัดสรรรายได้เพื่อ การศึกษา</p>	<p>9. สัดส่วนการใช้รายได้ (รวมเงินอุดหนุนทั่วไป และเงินกู้แต่ ไม่รวม เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ</p>	<p>ระดับ 1 น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้ เฉลี่ยต่อปี</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 5-10 ของรายได้เฉลี่ย ต่อปี</p>

ตารางที่ 9 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ
	จากรัฐ) เพื่อการศึกษา เฉลี่ย 3 ปีงบประมาณ ย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบ ประมาณที่ประเมิน)	ระดับ 3 มากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ เฉลี่ยต่อปี
6. ความเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องต่อ ความ พร้อมในการจัด การศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	11.ความเห็นของ ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในเขต บริการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อความพร้อม ในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ระดับ 1 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องน้อยกว่าร้อยละ 50 เห็นว่ามีความพร้อม ระดับ 2 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องร้อยละ 50-80 เห็นว่า มีความพร้อม ระดับ 3 ประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

ราชกิจจานุเบกษา (2549 : 1 - 2) ได้กำหนดเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน
ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) ว่า
การขอรับโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ระบุชื่อสถานศึกษาที่จะขอรับ โอนและเสนอหลักฐาน
ที่แสดงถึงความสมัครใจด้วยเสียงข้างมากของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา
ของสถานศึกษานั้นฝ่ายหนึ่ง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีกฝ่ายหนึ่ง ให้โอน
สถานศึกษาแห่งนั้น ไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและเงื่อนไขที่
กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด โดยการเสนอหลักฐานที่แสดงถึงความสมัครใจ อาจเสนอ
พร้อมกับการยื่นคำขอรับการประเมินความพร้อมหรือก่อนที่การประเมินความพร้อมจะแล้วเสร็จ
นอกจากนี้ยังให้ยกเลิกข้อความในข้อ 7 แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน
ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 โดยใน

ปีการศึกษา 2549 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยื่นคำขอรับการประเมินความพร้อมตามข้อ 3 วรรคหนึ่ง เพื่อขอรับโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ภายในเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษาและให้ส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการประเมินตามข้อ 4 ให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอนั้น และในบรรดาคำขอรับการประเมินตามคำข้อ 3 วรรคหนึ่ง แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ผ่านการประเมินไปแล้วก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับและดำเนินการได้ต่อไปในปีการศึกษา 2549 เว้นแต่กรณีการรับโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เสนอหลักฐานที่แสดงถึงความสนใจและต้องเป็นไปตามจำนวนสถานศึกษาที่จะรับโอนเพิ่มเติมด้วย โดยจัดส่งให้ส่วนราชการภายในเวลาหกสิบวันก่อนเริ่มต้นปีการศึกษา

นอกจากนี้ในบัญชีรายละเอียดแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัด และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ยังได้กำหนดเงื่อนไขประกอบเกณฑ์การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมอยู่ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เงื่อนไขบังคับก่อนการขอประเมินความพร้อม

การมีรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพียงพอในการจัดการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะจัดการศึกษาจะต้องมีรายได้ รวมเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้จากรัฐ (ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) เฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบประมาณปัจจุบัน) เพียงพอที่จะใช้จัดการศึกษาได้สัมฤทธิ์ผล โดยถือระดับรายได้และลักษณะการจัดการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงระดับรายได้และลักษณะการจัดการศึกษาก่อนการขอรับการประเมินความพร้อม

รายได้เฉลี่ย	ลักษณะการจัดการศึกษา
ระดับ 1 ปีละไม่เกิน 5 ล้านบาท	ให้จัดและรับ โอนการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา และให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐได้ เพื่อเตรียมความพร้อมจัดการศึกษาเองในอนาคต หรือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นจัดการศึกษา
ระดับ 2 ปีละเกินกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท	ให้จัดและรับ โอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประถมศึกษา) และรับ โอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน 300 คนขึ้นไป
ระดับ 3 ปีละเกินกว่า 10 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท	ให้จัดและรับ โอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา) และรับ โอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป และระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป เว้นแต่ที่กำหนดไว้สำหรับระดับ 4
ระดับ 4 ปีละเกินกว่า 20 ล้านบาท ขึ้นไป	ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาสงเคราะห์ การศึกษาเพื่อคนพิการ การศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาและรับ โอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา และสถานศึกษาที่มีลักษณะพิเศษ บางประการที่อยู่ในการศึกษาระดับพื้นฐานตามที่แผนปฏิบัติการ กำหนดขึ้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนด

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เงื่อนไข ๖ ข้อ และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

2. เงื่อนไขบังคับหลังผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อม

2.1 การกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษา ควรกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นอิสระ สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาชาติ

2.2 การจัดโครงสร้างองค์กรภายในรองรับการบริหารจัดการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดโครงสร้างองค์กรภายในตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อรองรับการบริหารจัดการศึกษาบริหารจัดการโดยบุคลากรวิชาชีพ และมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอ

2.3 การมีคณะกรรมการที่ปรึกษาในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่เสนอ โฆษณา แนวทาง มาตรการ และมาตรฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรประกอบของคณะกรรมการให้คำนึงหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.4 การจัดระบบบริหารงานบุคคลเพื่อการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดระบบบริหารงานบุคคลให้เป็นมาตรฐานเดียวกับระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ

นอกจากนั้นเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการประเมินแล้วให้นำผลการประเมินที่ได้รับนั้นมาจัดการศึกษาตามผลของการประเมิน โดยมีเกณฑ์การผ่านการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและลักษณะการจัดการศึกษาตามผลการประเมินตามบัญชีรายละเอียด 3 แนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัด และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงลักษณะการจัดการศึกษาตามผลการประเมิน

ระดับเฉลี่ยที่ได้ (ระดับเต็ม 3)	มีความพร้อมระดับ	ลักษณะการจัดการศึกษา
ไม่ถึง 1.50	ต่ำ	<ol style="list-style-type: none"> ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐไปก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมจัดการศึกษาของในอนาคต อาจจัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นจัดการศึกษา
1.50 แต่ไม่ถึง 2.10	ปานกลาง	<ol style="list-style-type: none"> ให้จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา รับ โอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ระดับเฉลี่ยที่ได้ (ระดับเต็ม 3)	มีความพร้อมระดับ	ลักษณะการจัดการศึกษา
		3. อาจร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่นจัดการศึกษา
2.10 แต่ไม่ถึง 2.70	สูง	1. ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา 2. รับโอนสถานศึกษาทั่วไปของรัฐและ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวน นักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป 3. อาจร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่นจัดการศึกษา
2.70 ขึ้นไป	สูงมาก	1. ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา 2. รับโอนสถานศึกษาทั่วไปและสถานศึกษา พิเศษของรัฐ(สำหรับการรับโอนสถานศึกษา พิเศษขึ้นอยู่กับความตกลงเป็นกรณี ๆ ไป) 3. อาจร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น จัดการศึกษา

ที่มา : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อม
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (เอกสารอัดสำเนา)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และน่าสนใจดังนี้

ชัยยงค์ ไชยศรี (2545 : ง-จ) ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพความพร้อมของปัจจัยทางการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ระดับชั้น 1 ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านงบประมาณ พบว่า อบต. ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระหว่าง 12 – 20 ล้านบาท ด้านบุคลากร พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมดยังไม่มีกำหนดบทบาทของบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารและสถานที่ พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมดมีอาคารสำนักงาน ห้องประชุม อุปกรณ์สำนักงานไม่เพียงพอ ด้านการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมดไม่มีกำหนดแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและดำเนินการตามแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัญหาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านงบประมาณ พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมดมีรายได้ลดลงเกินกว่าร้อยละ 50 ของรายได้เดิม ด้านบุคลากร พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมดขาดบุคลากรที่มีความรู้ความ ความสามารถ ด้านจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรง ด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารและสถานที่ พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมดไม่มีปัญหาในด้านนี้ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมด ไม่มีการกำหนดส่วนการศึกษาไว้ใน โครงสร้างการบริหารงาน

ความต้องการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านงบประมาณ พบว่า อบต. ชั้น 1 ทั้งหมดต้องการรายได้จากภาษีเพิ่มขึ้น ด้านบุคลากร พบว่าต้องการการบรรจุบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารและสถานที่ พบว่าไม่มีความต้องการเพิ่มในด้านนี้ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ต้องการกำหนดให้มีส่วนการศึกษาในโครงสร้างการบริหารงาน

แนวทางในการพัฒนาความพร้อมของปัจจัยการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านงบประมาณ พบว่า ควรปรับใช้มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี และเรียกเก็บภาษีรายการใหม่เพิ่มเติม ด้านบุคลากร พบว่า ควรกำหนดให้มีส่วนการศึกษาในโครงสร้างการบริหารงานของ อบต. เพื่อสามารถดำเนินการบรรจุบุคลากรรับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรงได้ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารและสถานที่ พบว่า มีข้อเสนอให้มีการตั้งงบประมาณอุดหนุนให้เฉพาะส่วนที่โรงเรียนขาดแคลน ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ควรกำหนดให้มีส่วนการศึกษาในโครงสร้าง

การบริหารงานของ อบต. และควรจัดอบรมและสัมมนาให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานแก่ สมาชิกสภา อบต.

ส่วนพุทธพันธ์ พูมา (2545 : ง) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน
ตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มที่ศึกษา คือ ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ใน
สถานศึกษาที่อยู่ในการควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย
จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 โรงเรียน และพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมถึงสมาชิกองค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองจ่อม พบว่า พนักงานและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม มีส่วนร่วม
กิจกรรมในระดับน้อย ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร โรงเรียน มีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับ
ปานกลาง และคณะกรรมการโรงเรียน มีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการจัดองค์การ การนำองค์การ
และการควบคุม พบว่า ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการ โรงเรียน ได้มี
ส่วนร่วมในกิจกรรมระดับปานกลาง ส่วนพนักงานและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อมมี
ส่วนร่วมกิจกรรมในระดับน้อย ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลและ
สถานศึกษา ควรประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยเข้าร่วมประชุม เข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงาน
และร่วมวางแผนงาน

พิณสุดา สิริธรรังศรี และสมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (ออนไลน์ : 2541) พบว่าจากการศึกษา
แนวคิดของนักปกครอง นักการศึกษา นักธุรกิจ ผู้บริหารการศึกษา ประชาชนและครู ส่วนใหญ่มี
ความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาการขาด
อิสระเท่าที่ควร ทั้งการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ เนื่องจากยัง
ต้องพึ่งพาส่วนกลาง เพราะท้องถิ่นมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะบริหารกิจการของท้องถิ่นเอง รวมทั้ง
เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนของ
ส่วนกลาง และโรงเรียนของส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารระดับสูงไม่ให้ความสำคัญต่องานการศึกษา
เท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานทางการศึกษา ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ทั้ง
การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามผล ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา และการศึกษาไม่ตอบสนอง
ต่อความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร

ชฎิล นิ่มนวล (2548 : 143-144) ได้วิจัยแนวทางการเตรียมความพร้อมในการบริหาร
การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ความพร้อมในการบริหารการศึกษาขององค์การ
บริหารส่วนตำบลโดยภาพรวม มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า
ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป มีความพร้อม
ในระดับมาก ส่วนการบริหารงานด้านวิชาการมีความพร้อมระดับปานกลาง ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะ
โดยในระดับนโยบาย กระทรวงมหาดไทย ควรมีนโยบายในการกระจายอำนาจอย่างจริงจัง มี

หน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงและชัดเจน ความมีการจัดทำแผนงาน โครงการในการกระจายอำนาจ การบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่น ๆ รวมทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน

บุญยิ่ง จอมงาม (2544 : ง, 60) ได้ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า เจ้าหน้าที่และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการร่วมให้คำปรึกษา การจัดการศึกษาของแต่ละ โรงเรียน ร่วมสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้กับนักเรียน แจ้งข่าวคราว ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการดำเนินงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลให้โรงเรียนได้รับรู้ และร่วม พิจารณาการให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูและเจ้าหน้าที่ของ โรงเรียน แต่ในการปฏิบัติจริงการปฏิบัติ ด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นยังมีการร่วมปฏิบัติจริงในระดับปานกลางและไม่ครบทุกด้านตามต้องการ เพราะยังขาดการประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและโรงเรียนที่ดีทั้งที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลหลายๆแห่งมีศักยภาพสูงในเชิงกายภาพ

สำหรับ วีระเดช ชาดา (2543 : 53) ได้ให้ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในกิ่งอำเภอลำสูง จังหวัดขอนแก่น ไว้ที่น่าสนใจว่า โรงเรียนควรจะใช้ข้อมูลที่ได้จาก การวิจัยประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการศึกษาของโรงเรียนตามสภาพความพร้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตการศึกษาของตนเอง และในขณะเดียวกัน องค์การบริหาร ส่วนตำบลควรใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาที่อยู่ใน ความรับผิดชอบด้วย

สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 1-12 (2549 : 35-37) ได้วิจัยความพร้อม 6 ด้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์การบริหารส่วน ตำบลที่ไม่เคยจัดการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 29.70 ให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษา ตั้งแต่ 25,001 – 50,000 บาท ต่อปี นอกจากนี้ยังพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่ยังไม่เคยจัด การศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 50.50 และที่จัดการศึกษาอยู่แล้วส่วนใหญ่ร้อยละ 48.10 จัดสรรรายได้ เพื่อการศึกษาน้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี นอกจากนี้ ยังระบุว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จและส่งผลต่อ ความล้มเหลว ความเชื่อมั่นในการจัดการจากท้องถิ่นนั้น ได้แก่ งบประมาณที่สนับสนุนการศึกษา เพียงพอ ด้วยตัวเอง ผู้บริหารมีความรู้และให้ความสำคัญต่อการศึกษา บุคลากรทางการศึกษามี ความพร้อม ประชาชนให้ความร่วมมือและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ส่วนปัญหาและ อุปสรรคในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ไม่มีบุคลากรทางการศึกษาหรือขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการ จัดการศึกษาบุคลากรท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา ประชาชนในท้องถิ่นยังไม่

เห็นความสำคัญที่จะให้ท้องถิ่นจัดการศึกษา เห็นควรว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ และยังขาดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ส่วนความต้องการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ยังไม่เคยจัดการศึกษาและที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว ส่วนใหญ่ต้องการได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น จัดอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ให้ความรู้ในการจัดการศึกษาแก่บุคลากร ตลอดจนจัดสวัสดิการและความก้าวหน้าของพนักงานส่วนท้องถิ่นให้เท่าเทียมกับข้าราชการของรัฐ

วารี วงศ์เขื่อนแก้ว และคณะ (2545 : 90-91) ได้ศึกษาพบว่าบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุโขทัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุโขทัยโดยรวมมีความพร้อมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านสถานที่และวัสดุ อุปกรณ์

จะเห็นได้ว่าจากการวิจัยบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา หรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา นั้น มีอุปสรรค อยู่หลายประการ ทั้งอุปสรรคในด้าน ทรัพยากรที่ยังขาดแคลน การมีส่วนร่วมของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ชัดเจน การขาดความเป็นอิสระในการบริหาร การกำหนดนโยบายด้านต่างๆ ซึ่งมีผลให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างน้อยและจำกัดอยู่ในวงแคบ อีกทั้งยังขาดการประสาน ของผู้ที่มีส่วน ได้ส่วนเสียในท้องถิ่นนั้น ไม่ว่า จะเป็น บุคลากรขององค์กรส่วนท้องถิ่น โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้กำหนดนโยบายภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยพบว่า องค์กรส่วนท้องถิ่นส่วนมากนั้น ได้เริ่มเข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้วถึงจะยังไม่บรรลุดูตามเป้าหมายการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ก็ตาม